

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นระบบการศึกษาที่ช่วยกัน ในการสร้างคุณภาพของประชาชนในประเทศ การขยายตัวและการเปลี่ยนแปลงของสังคมตลอดจนความซับซ้อนของปัญหาที่ตามมาทำให้การศึกษาทั้งสองระบบเป็นจักรกลสำคัญ ในการที่จะต้องให้การศึกษาย่างเพียงพอกับประชาชน เพื่อประกันความมั่นคงของประเทศ เพิ่มพูนเศรษฐกิจและเพื่อความสามารถในการปรับตัวให้เผชิญกับความเปลี่ยนแปลงในสังคมของประชาชน ดังนั้น การศึกษาทั้งสองระบบนี้เมื่อรวมกันแล้วอาจเรียกว่าเป็น "การศึกษาตลอดชีวิต" (Life Long Education) ที่มุ่งส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับความก้าวหน้าด้านต่าง ๆ ในอันที่จะช่วยให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขตามอัธยาศัย แต่เนื่องจากคนเราใช้ชีวิตเพียง 1/3 ของชีวิตในระบบโรงเรียนส่วนอีก 2/3 ของชีวิตที่เหลือนั้นเป็นการศึกษาที่อยู่นอกโรงเรียน จึงทำให้บทบาทของการศึกษานอกโรงเรียนทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้นในสังคมไทยปัจจุบัน

ความหมายของการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาผู้ใหญ่

รัตนา พุ่มไพศาล (2523: 11) และวีระชัย มีชอบธรรม (2521: 30) ให้ความเห็นไว้ตรงกันเกี่ยวกับ ความหมาย หลักการและการปฏิบัติการของการศึกษานอกโรงเรียนกับการศึกษาผู้ใหญ่ว่า มีความคล้ายคลึงกันหรือเป็นอย่างเดียวกัน ซึ่งในปัจจุบันหลายหน่วยงานในประเทศไทยถือว่า การศึกษานอกโรงเรียนกับการศึกษาใหญ่นั้นเป็นอย่างเดียวกัน หรืออาจใช้แทนกันได้ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมความหมาย ความมุ่งหมาย ของการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาผู้ใหญ่มาเสนอ ดังนี้

เซฟฟิลด์ และ ดีโฮมา (James R. Sheffield & Victor P. Diejomaoh: 1972: 11 อ้างจาก รัตนา พุ่มไพศาล: 2523: 10) กล่าวว่า

การศึกษานอกโรงเรียนเป็นคำที่มีความหมายกว้างขวางครอบคลุมถึงการฝึกอบรม และการสอนนอกระบบชั้นเรียนในโรงเรียนเกือบทั้งหมด เริ่มตั้งแต่การเรียนรู้อะไรของแต่ละบุคคลจากพ่อแม่ จากโรงงานไปจนถึงการรณรงค์เพื่อให้ประชาชนทั้งชาติใหญ่หนึ่งสี่ . . . การศึกษานอกโรงเรียนควรจะเป็นบริการที่สนองความต้องการหลายอย่าง เช่น 1) เพื่อให้ผู้ที่ไม่มีโอกาสเรียนในระบบโรงเรียนได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน 2) เพื่อให้ผู้ที่จบการศึกษาจากระบบโรงเรียนในโรงเรียนแล้ว ได้มีโอกาสหาความรู้และได้รับการฝึกฝนเพิ่มเติมโดยเฉพาะสำหรับการที่จะไปประกอบอาชีพ 3) ช่วยให้ผู้กำลังปฏิบัติงานอยู่ได้มีโอกาสศึกษาเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

คัมส์ (Philip H. Coombs: 1973: 12-13) กล่าวว่า

การศึกษานอกโรงเรียนหมายถึง กิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกระบบการศึกษาภาคปกติ ไม่ว่าจะจัดขึ้นเป็นกิจกรรมทางทฤษฎีหรือกิจกรรมที่จัดเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของกิจกรรมใหม่ ๆ อื่น ๆ เป็นกิจกรรมมุ่งบริการกลุ่มผู้เรียนที่ใดกำหนดเป้าหมายและอาจมีความมุ่งหมาย โรงเรียนที่มุ่งให้โอกาส "Second Chance" แก่ผู้ที่ไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาเมื่ออยู่ในวัยที่ควรได้รับการศึกษา หรือที่ต้อออกจากโรงเรียนก่อนกำหนด เช่น โรงเรียนผู้ใหญ่

พอลสตัน (Rolland G. Paulston: 1972: 2) ให้ความหมายของการศึกษานอกโรงเรียนว่า "เป็นกิจกรรมในสังคมและกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และทักษะอื่น ๆ นอกระบบชั้นเรียนปกติ"

ไคลน์ และ คีน (David Kline & Thomas B. Keehn: Memiographed: 1-3) กล่าวว่า "การศึกษานอกโรงเรียนเหมือนกับการศึกษานอกระบบ การศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาชั่วชีวิต การศึกษาแบบเบ็คเสร์จ เป็นคำที่หมายถึง ชนิดของการศึกษาที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อเป็นทางเลือกหรือส่งเสริมการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกโรงเรียนเป็นการศึกษาที่ยืดหยุ่นได้ง่ายที่สุด"

คณะกรรมการที่ปรึกษาคณะปฏิบัติฝ่ายการศึกษานอกโรงเรียนของไทย ได้ให้คำจำกัดความของการศึกษานอกโรงเรียนว่าหมายถึง ประสบการณ์และกิจกรรมที่จัดขึ้นนอกระบบการศึกษาในโรงเรียนภาคปกติ เพื่อส่งเสริมความรู้และความสามารถทั้งในด้านความรู้ทั่วไป และวิชาชีพ ให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ประกอบอาชีพ และทำหน้าที่พลเมืองให้ดีขึ้น (สุพิศรา ชุมเกษะ: 2522: 1)

แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ได้อธิบายความหมาย ของการศึกษานอกโรงเรียนไว้ว่า เป็นการศึกษที่จัดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียน ไม่ว่าการศึกษานั้นจะจัดเป็นกิจกรรมการศึกษาไทยเฉพาะ หรือเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมอื่นเพื่อมุ่งให้รู้จักแก้ปัญหา ฝึกอาชีพ หรือพัฒนาความรู้เฉพาะอย่างตามความต้องการและความสนใจของพลเมือง (วิภาวี ทวยานนท์: 2524: 53)

คณะกรรมการอำนวยการศึกษานักผู้ใหญ่แห่งชาติให้ความหมายไว้ว่า การศึกษานักผู้ใหญ่ คือ ประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งหลายที่จัดขึ้นให้แก่ประชาชนที่มีอายุพ้นเกณฑ์การศึกษาระดับมัธยม ตามพระราชบัญญัติประถมศึกษานอกระบบโรงเรียนในโรงเรียนภาคปกติ (สุพิศรา ชุมเกษะ: 2521: 1)

เชรดเคอร์ (Wayne L. Shroeder: 1975: 12, อ้างถึงใน รัตนา พุ่มไพศาล: 2523: 10) การศึกษานักผู้ใหญ่คือ กระบวนการที่เป็นระบบที่มีผู้เรียนเพียงคนเดียวหรือเป็นกลุ่ม เรียนด้วยใจสมัครอย่างมีจุดมุ่งหมาย การเรียนเช่นนี้ นั้นเกิดขึ้นในรูปของสถาบันต่าง ๆ และรวมไปถึงนอกรูปแบบสถาบัน การเรียนเกิดขึ้นจากการชวนชววยศึกษาด้วยตนเอง

ความมุ่งหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษานักผู้ใหญ่

- บุหงา วัชนะ (2521: 4) กล่าวว่า ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษานอกระบบ คือ
1. เพื่อให้ประชาชนที่มีไค้อยู่ในระบบโรงเรียนได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในชั้นที่สูงขึ้น
 2. เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสพัฒนาตนเองให้ทันกับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ
 3. เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น
 4. เพื่อเสริมสร้างให้ประชาชนคิดเป็น แก้ปัญหาเป็นอันจะช่วยให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมใค้อย่างมีความสุข
 5. เพื่อให้ประชาชนอ่านออกเขียนได้และรักการอ่าน ตลอดจนคิดเลขเป็น อันจะนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

6. เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสศึกษาวิชาชีพและองค์ประกอบ ที่จะทำให้ตนมีประสิทธิภาพ ในอาชีพที่ตนปฏิบัติอยู่ หรือจะนำไปใช้ในการประกอบอาชีพใหม่ ๆ ใด

7. เพื่อส่งเสริมศิลปกรรมและวัฒนธรรมอันดีของชาติ

อุณา นพคุณ (2523: 79: 83) ได้ให้ความเห็นว่า "การศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายความว่า การพัฒนาคุณภาพประชากร การพัฒนาความรู้และสภาพแวดล้อม การพัฒนาความเสมอภาคทางการศึกษา เพื่อให้เกิดความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และเพื่อการรักษา และถ่ายทอดวัฒนธรรม"

เอกสารชื่อ Adult Education in Thailand ของกระทรวงศึกษาธิการ (2519: ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษานอกระบบไว้ 5 ประการ คือ

1. เพื่อให้ประชาชนทุกเพศทุกวัยไม่ว่าจะอยู่ในเมืองหรือชนบท มีโอกาสปรับปรุงตนเอง เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมนั้น ๆ ได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้รวมทั้งความสามารถที่จะเป็น คนคิดเป็น ทั้งนี้เพราะตามหลักของการศึกษานอกระบบต้องการปลูกฝังให้ผู้รับการศึกษามีความสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

2. เพื่อมุ่งให้มีความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติที่ถูกต้องที่ควรในเรื่องความจำเป็นเฉพาะ หน้าที่แก่ประชาชนของประเทศ เช่น เรื่องการวางแผนครอบครัว การเศรษฐกิจ สุขภาพ พละอนามัย และหน้าที่ของพลเมืองดี รวมทั้งมีความรู้ความสามารถที่จะใช้เวลาว่างให้เกิด ประโยชน์

3. เพื่อให้ประชาชนของชาติพร้อมที่จะรับความรู้และบริการ จากหน่วยงานที่ส่งเสริม ความอยู่ดีกินดีในสาขาต่าง ๆ เช่น การอนามัย เกษตร กฎหมาย เพื่อให้ประชาชนรู้จักแสวง หาแหล่งบริการนั้น ๆ อันจะเป็นแนวทางไปสู่สภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

4. เพื่อส่งเสริมความรู้และทักษะให้สูงขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อจะนำไปใช้ปรับปรุงความ เป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน และยกระดับของสังคมให้ดีขึ้น การศึกษานอกระบบจะเป็นเครื่องอำนวยความสะดวก ให้ประชาชนได้แสวงหาความรู้ขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจให้ประชาชนศึกษาสูงขึ้นรวมทั้ง เพิ่มความชำนาญด้านอาชีพให้มีประสิทธิภาพดีขึ้นทั้งทางด้านคุณภาพและปริมาณ

5. เพื่อหาทางให้ประชาชนได้มีโอกาสใช้วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ช่วย- ชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ

วีระชัย มีชัยธรรม และ สุพิศรา ชุมเกษ (2520: 12-20) ได้แบ่งลักษณะการดำเนินงาน และประเภทของการศึกษานอกโรงเรียนไว้ ดังนี้

ลักษณะการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียน

ลักษณะการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการดำเนินงานอยู่ในปัจจุบัน พอจะแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะด้วยกัน คือ

ลักษณะที่ 1 จัดเพื่อให้ประชาชนมีความรู้พื้นฐาน ความรู้ที่ทุกคนควรมีในการที่จะอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คือ ต้องรู้จักใช้ความคิด ต้องคิดเป็นแก้ปัญหาเป็น การศึกษานอกโรงเรียนที่จัดในลักษณะนี้ ได้แก่ การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ และการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญระดับที่ 1-5 เป็นต้น

ลักษณะที่ 2 จัดเพื่อรักษานิสัยความเป็นคนคิดเป็นให้คงอยู่และมีประสิทธิภาพอยู่เสมอ คนคิดเป็นจะคิดได้ถูกต้องก็ต่อเมื่อมีข้อมูลที่ถูกต้องทันเหตุการณ์ มีข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเองเกี่ยวกับสังคมและวิชาการมาประกอบการตัดสินใจ การจัดการศึกษานอกโรงเรียนในลักษณะนี้ ได้แก่ การจัดการรายการวิทยุ หอสมุดประชาชน ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน ฯลฯ

ลักษณะที่ 3 เป็นการจัดเพื่อเพิ่มเติมทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เพื่อยกระดับการอยู่ดีกินดีของประชาชน เป็นการจัดต่อจากลักษณะที่ 1 และ 2 การจัดการศึกษานอกโรงเรียนในลักษณะนี้ ได้แก่ การศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีวศึกษาทั้งแบบประจำที่ เคลื่อนที่ และกลุ่มสนใจ ฯลฯ

ประเภทของการศึกษานอกโรงเรียน

ประเภทของการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งแบ่งตามลักษณะของการจัดการศึกษานอกโรงเรียน แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. ประเภทที่มีแบบแผน การศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดแบบนี้ มักมีหลักสูตรที่สามารถเทียบได้กับหลักสูตรชั้นประถมศึกษา และมีขั้วมศึกษาในระบบโรงเรียน แต่การจัดหลักสูตรส่วนใหญ่ได้พยายามย่อให้ ใช้เวลาสั้นกว่าปกติเหลือแต่เนื้อหาสาระของวิชาจริง ๆ เท่านั้น ตัวอย่างโรงเรียนประเภทนี้ ได้แก่ โรงเรียนผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ โรงเรียนผู้ใหญ่สายสามัญ

2. ประเภทที่มีแบบแผนพอประมาณ การศึกษานอกระบบโรงเรียนแบบนี้มักมีการเตรียมหลักสูตรล่วงหน้า ระยะเวลาสั้นบ้างยาวบ้าง ตั้งแต่ 5-10 ชั่วโมงขึ้นไปจนถึง 1 ปี หรืออาจนานกว่านั้น หลักสูตรประเภทนี้ไม่สามารถเทียบกับหลักสูตรการศึกษาในระบบโรงเรียนภาคปกติ แต่เป็นการจัดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของประชาชน โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ การฝึกอาชีพ ตัวอย่างการจัดประเภทนี้ ได้แก่ การจัดสอนกลุ่มสนใจ

3. ประเภทที่ไม่มีแบบแผน การศึกษานอกระบบโรงเรียนประเภทนี้ไม่มีหลักสูตร แต่เป็นการศึกษามวลชน ที่มุ่งสร้างค่านิยมของสังคมและให้ความรู้ตลอดจนข่าวสารต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดี การจัดการศึกษาแบบนี้จึงไม่มีชั้นเรียน และไม่มีสถาบันทางการศึกษา ได้แก่ หอสมุดประชาชน ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน ฯลฯ

หน่วยงานที่จัดการศึกษานอกโรงเรียน

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนเท่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้ เป็นลักษณะของการแบ่งงานกันทำจากหลายหน่วยงาน ทั้งที่อยู่ในสังกัดเดียวกันและต่างสังกัด การให้ความรู้แก่เยาวชนและประชาชนนอกระบบโรงเรียนมีทั้งทางตรงและทางอ้อม หน่วยงานที่จัดการศึกษานอกโรงเรียนมีทั้งหน่วยงานที่เป็นของรัฐบาลโดยตรง และหน่วยงานเอกชน และจากรายงานติดตามผลการดำเนินงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนประจำปี 2520-2524 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (วิภาวี ตูยานนท์: 2524: 90-91) ได้กล่าวถึงหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่จัดดำเนินการศึกษานอกโรงเรียนไว้ ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หน่วยงานของรัฐที่จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนปี 2522

ที่มาของข้อมูล: รายงานติดตามผลการดำเนินงานการศึกษานอกระบบโรงเรียน ประจำปี 2520-2524 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

หน่วยงานของเอกชนที่จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ปี 2522

ที่มาของข้อมูล: รายงานติดตามผลการดำเนินงานการศึกษาอกระบบโรงเรียนประจำปี 2520-2524 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

นโยบายของรัฐในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน

ในระยะเริ่มแรกนั้นรัฐมีนโยบายในการจัดการศึกษาโดยมุ่งเน้นในหลัก 3 ประการ คือ

1. จัดการศึกษาผู้ใหญ่ให้เป็นการศึกษาภาคคนวก
2. จัดการศึกษาให้แก่ผู้ใหญ่ที่ไม่รู้หนังสือให้อ่านออกเขียนได้
3. จัดเพื่อผู้ใหญ่ผู้ใหญ่เข้าใจหน้าที่พลเมือง

ต่อมาได้มีการขยายและพัฒนานโยบายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้กว้างขวางขึ้น และเหมาะสมกับความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้นโดยเพิ่มการจัดการสอน เพื่อส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชนพร้อมทั้งได้มีการพิจารณาการศึกษาทั้งภาคสามัญและภาคอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกันเพื่อให้คนเห็นปัญหา คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็นในรูปของการจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จและมุ่งจัดการศึกษาตามแนวการศึกษา เพื่อการศึกษาตลอดชีวิต (จารึก อยะะวงศ์: 2523: 41)

สำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา และนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับที่ 4 เกี่ยวกับการเรียนการสอนหมวดวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3-4 ฉบับพุทธศักราช 2522 ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นควรที่จะได้นำภูมิหลังของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ความหมายของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ การจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จในประเทศไทย หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3-4 ฉบับพุทธศักราช 2522 และหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ระดับที่ 3-4 ฉบับพุทธศักราช 2522 หมวดวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต มาเสนอเป็นลำดับดังต่อไปนี้

ภูมิหลังทางประวัติของการศึกษาแบบเบ็ดเสร็จ

โครงการแก้ไขการไม่รู้หนังสือแบบเบ็ดเสร็จหรือโครงการรู้หนังสือแบบใช้ประโยชน์ได้เป็นโครงการที่สำคัญโครงการหนึ่งในการที่จะช่วยเหลือประชาชนในชนบท ลักษณะสำคัญของโครงการคือ การสอนใหญ่เรียนรู้หนังสือแบบใช้ประโยชน์ได้ เพราะการไม่รู้หนังสือเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ ดังนั้น การสอนเพียงใหญ่เรียนสามารถอ่านออกเขียนได้ จึงไม่เพียงพอกับความต้องการ จะต้องขยายขอบเขตออกไปสู่ความต้องการของสังคมและให้มีความ

สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ทั้งยังต้องเป็นการเพิ่มทักษะในการประกอบอาชีพของแต่ละบุคคลด้วย องค์การยูเนสโก (UNESCO) ให้ความหมายของการรู้หนังสือแบบใช้ประโยชน์ได้ว่า ผู้รู้หนังสือใช้ประโยชน์ได้ คือ ผู้ที่มีความรู้เพียงพอที่จะรวมกิจกรรมที่ต้องใช้ทักษะการรู้หนังสือที่ผู้รู้เป็นสมาชิก ได้อย่างมีประสิทธิภาพและทำให้เกิดการพัฒนาในตนเองและชุมชน ส่วนแมทธิว (J.C. Mathur) ได้ให้ความหมายเพิ่มเติมในเรื่องนี้ว่า การรู้หนังสือแบบใช้ประโยชน์ได้เป็นการให้ทักษะที่จำเป็น แก่ผู้เรียนทำให้บุคคลเหล่านั้นประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ และใช้ประโยชน์ได้สอดคล้อง กับสภาพสังคมที่อาศัยอยู่

โครงการแก้ไขการไม่รู้หนังสือแบบเบ็ดเสร็จได้รับความสนใจจากประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะในเอเชียและแอฟริกา ทั้งนี้เพราะเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาและมีประชาชนที่ไม่รู้หนังสือ ในอัตราค่อนข้างสูง แมวจะรับแนวความคิดมาจากองค์การยูเนสโกแต่การตีความและวิธีในการ ดำเนินงานแตกต่างกันไปบ้าง เพราะแนวความคิดในการจัดหลักสูตรจะต้องเหมาะสมกับความต้องการ และสภาพท้องถิ่น ซึ่งโดยทั่วไปหลักสูตรจะต้องพิจารณาในขอบเขตต่อไปนี้

1. ผู้เรียนสามารถมีส่วนร่วมในการที่จะเข้าใจสังคมและสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเอง ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อตนเองและต่อสังคมในสภาพเป็นจริงที่กำลังประสบอยู่
2. เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตัวเอง มีความคิดริเริ่มเพื่อสามารถแก้ปัญหา เกี่ยวกับสังคมและเศรษฐกิจ
3. เพื่อเตรียมภาวะและหน้าที่รับผิดชอบในการสร้างครอบครัว สามารถดำเนินชีวิต ครอบครัวยุคใหม่ สร้างความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองของชาติและความจำเป็นในการ ศึกษาเล่าเรียน

อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จในแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน เพราะประเทศต่าง ๆ จะต้องจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับความต้องการ ความเป็นอยู่และ วัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น (พิบูล เลิศมงคลตระกูล: 2523: 9-10)

ความหมายของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ

พิบูล เลิศมงคลตระกูล (2523: 14-15) ได้รวบรวมความหมายของการศึกษาผู้ใหญ่ แบบเบ็ดเสร็จไว้ ดังนี้

กองการศึกษาผู้ใหญ่ให้ความหมายของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็คเสร์จว่า เป็นการศึกษา ที่มุ่งแก้ไขปัญหาชีวิตประจำวันของประชาชนในชนบท จุดสำคัญของการจัดการศึกษาแบบเบ็คเสร์จ ก็เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาเล่าเรียนในเรื่องที่เกี่ยวกับตนเอง และสังคมใกล้ตัวเพื่อให้สามารถ นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างจริงจังให้เป็นคนคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ใ้ให้นิยามของการศึกษาผู้ใหญ่แบบ เบ็คเสร์จว่า การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็คเสร์จเป็นการศึกษาที่จัดเพื่อให้ผู้ใหญ่ได้มีโอกาสศึกษาเล่า เรียน ซึ่งจะช่วยให้สามารถปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ เศรษฐกิจและสังคมให้ดีขึ้น นอกจากนี้ ยังต้องการให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ทางเกษตรแผนใหม่และความรู้ด้านอื่น ๆ เพื่อช่วยให้เพิ่มพูน รายได้ให้สูงขึ้น มีฐานะทางการเงินที่มั่นคงมีความรู้เกี่ยวกับการอนามัยและวางแผนครอบครัว มีสุขภาพพลานามัยแข็งแรง มีความรับผิดชอบค่านิยมที่พลเมืองและสามารถอ่านออกเขียนได้ คิด เลขเป็นเพื่อประโยชน์ในการค้นคว้าหาความรู้อันเป็นประโยชน์ต่อตนเอง

ยูเนสโก ให้ความหมายของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็คเสร์จว่า เป็นการสอนให้การรู้ หนึ่งสี่เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศโดยการ สอนด้านอาชีพควบคู่กันไปกับการสอนอ่านและเขียน เพื่อให้ผู้เรียนจะได้ นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ ประโยชน์ในการปรับปรุงอาชีพและความเป็นอยู่ของตนเอง ตลอดจนชุมชนที่อาศัยอยู่ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ

การจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็คเสร์จในประเทศไทย

การจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็คเสร์จในประเทศไทยเป็นผลมาจากการสำรวจสำมะโน ประชากรในปี พุทธศักราช 2480 และพบว่าประชากรผู้มีอายุตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ไม่รู้หนังสือถึง ร้อยละ 68.80 ทำให้รัฐบาลเริ่มรณรงค์จัดการไม่รู้หนังสือโดยการออกพระราชบัญญัติบังคับให้ คนไทยทุกคนต้องเข้ารับการศึกษาขั้นต้นที่เรียกว่า การศึกษาขั้นมูลฐาน แต่เมื่ออุปสรรคคือ การ ออกกลางคันอยู่ในระดับสูงจนทำให้ประเทศไทยต้องนำแนวคิดจากการประชุมรัฐมนตรีกระทรวง ศึกษาธิการทั่วโลก ที่กรุงเตหะราน ประเทศอิหร่าน ซึ่งเป็นการประชุมครั้งสำคัญที่สุดเกี่ยวกับ การขจัดการไม่รู้หนังสือมาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหานี้ เพราะเหตุว่าการสอนให้อ่านออกเขียน ได้โดยง่ายไม่เป็นการเพียงพอ เพราะไม่สามารถช่วยผู้ใหญ่เรียนอยู่ตึกนี้ได้ จึงควรเพิ่มการ

สอนทักษะเกี่ยวกับอาชีพที่คนในท้องถิ่นนั้นทำอยู่ควบคู่กันไป เพื่อให้ผู้เรียนจะได้นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการปรับปรุงอาชีพและความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ต่อมาในปีพุทธศักราช 2511 กระทรวงศึกษาธิการได้มอบให้กองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา ทดลองแก้ไขการไม่รู้หนังสือแบบสมกิจ (Work Oriented Functional Literacy) โดยได้ดำเนินการทดลองที่จังหวัดลำปาง จากการประเมินผลพบว่า ประชาชนที่อ่านหนังสือไม่ออกมีความสนใจอยากจะเรียนและมีผลการเรียนเป็นที่น่าพอใจ สามารถอ่านออกเขียนได้และมีความเข้าใจเกี่ยวกับงานอาชีพที่ขึ้น อยากรักตามแนวทางการดำเนินงานตามโครงการนี้ จะประสบผลสำเร็จในด้านอ่านออกเขียนได้ และช่วยจูงใจต่อการมาเรียนของผู้ใหญ่พอสมควร แต่ก็ยังประสบปัญหาอีกหลายประการ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้ คือ ครูผู้สอนมิได้ถูกฝึกอบรมมาเพื่อสอนผู้ใหญ่จึงมีปัญหาในการสอน การขาดแคลนวิทยากร และครูผู้สอนยึดตำราเรียนเป็นหลักในการสอน นอกจากนี้ครูผู้สอนยังไม่มีประสบการณ์ทางด้านการปฏิบัติกว้างขวางพอ จึงทำให้ผู้เรียนไม่ได้รับประโยชน์เท่าที่ควร ดังนั้น กรมสามัญศึกษาจึงได้เริ่มการจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขึ้นใน ปีพุทธศักราช 2513

เป้าหมายของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จยึดหลักว่า ในการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนในชนบทนั้น ต้องมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามารถและใช้กระบวนการในการตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับชีวิตประจำวันให้ดียิ่งขึ้น โดยเน้นส่งเสริมให้ประชาชนใช้ข้อมูลที่เกี่ยวกับตนเอง ข้อมูลที่เกี่ยวกับสังคมสิ่งแวดล้อม และข้อมูลที่เกี่ยวกับวิชาการในการตัดสินใจ ปัญหา ฉะนั้นการเรียนการสอนและการฝึกแก้ปัญหาต่าง ๆ ตามกระบวนการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จของไทย จึงให้ความสำคัญต่อการรู้จักตนเอง รู้จักสังคมและสิ่งแวดล้อมไม่น้อยไปกว่าข้อมูลทางวิชาการ

การดำเนินงานขั้นแรกตามเป้าหมายที่ปรับปรุงใหม่นี้ กรมสามัญศึกษาได้ส่งคณะเจ้าหน้าที่ออกไปสำรวจหาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการกินที่อยู่ดีของประชาชนในท้องถิ่นที่จะเริ่มโครงการครั้งแรก คือ จังหวัดลำปางและแพร่ หลังจากนั้นได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นชุดหนึ่ง ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำงานด้านพัฒนาชนบทให้ทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่โดยตรง ของกระทรวงศึกษาธิการ ทำงานพิจารณาคัดเลือกและเพิ่มเติมปัญหาที่สำคัญในชนบท จากข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ และประสบการณ์ในการทำงานเพื่อรวบรวมขึ้นเป็นเนื้อหาของหลักสูตร โดยแบ่งเนื้อหาสาระออกเป็นหมวดใหญ่ ๆ 4 หมวดคือ การเกษตร เศรษฐกิจ การอนามัยและวางแผน

ครอบครัว และหน้าที่พลเมืองเมื่อใกล้หลักสูตร เรียบร้อยแล้ว จึงนำมาจัดทำเป็นแบบเรียน

แบบเรียนที่จัดทำขึ้นมีลักษณะเป็นแผนคล้ายแผนการวัด หรืออาจจะเรียกว่าแผนเรียนก็ได้ คำหน้าเป็นรูปและคำหลักใช้เป็นสื่อในการตั้งประเด็น อภิปรายปัญหาและเพื่อช่วยกันหาทางแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้เหมาะกับตนเองและชุมชน นอกจากนี้ยังมุ่งให้นักศึกษาสามารถอ่านและเขียนคำหลักได้ เป็นการเรียนหลักภาษาไทยไปด้วยในตัว ส่วนด้านหลังของแผนเรียนจะเป็นบทสรุป ถ้าหากว่าเป็นไปตามที่ผู้ทำแผนเรียนเตรียมไว้ก็ถือว่าการอ่านแผนเรียนด้านหลัง ที่มีการอภิปรายแล้วนั้น เป็นการฝึกเรียนอ่านและเป็นการย้ำโนภาพ (Concept) หรือวิธีแก้ปัญหานั้น ๆ ไปในตัวแต่หากว่าแผนเรียนที่เตรียมไว้แนะนำวิธีแก้ปัญหาไม่ตรงกับที่นักศึกษาคิดได้ แผนเรียนนั้นก็จะเป็นประโยชน์สำหรับการฝึกอ่านแต่เพียงอย่างเดียว

ดังที่กล่าวมาแล้ว การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จนี้เริ่มทดลองครั้งแรกที่จังหวัดลำปาง และแพร่ โดยได้ดำเนินการเมื่อเดือน พฤษภาคม 2514 จังหวัดละ 10 ห้องเรียน โดยมีเป้าหมายว่าภายใน 6 เดือน หรือ 180-200 ชั่วโมง นอกจากจะทำให้ผู้ใหญ่เรียนสามารถเข้าใจและเห็นแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันแล้ว ยังจะทำให้ผู้ใหญ่เรียนได้มีโอกาสแก้ปัญหาจริง ๆ ที่นำมาเป็นแผนเรียนเป็นจำนวนมากไปด้วย ส่วนทักษะในการอ่านออกเขียนได้นั้น เป็นเป้าหมายที่ถือว่ามีความสำคัญรองลงมา ผลจากการทดลองในสองจังหวัดนี้พบว่า การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ในเรื่องการฝึกให้คนคิดแก้ปัญหา และมีความสามารถในการเรียนรู้หนังสือ เมื่อผลการดำเนินงานเป็นที่น่าพอใจ ในปีพุทธศักราช 2515 โครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จจึงได้ขยายออกไปทั่วทุกจังหวัดในเขตการศึกษา 8 รวมทั้งสิ้น 94 ห้องเรียน มีนักศึกษา 2,015 คน ในขณะเดียวกันเขตการศึกษา 3 ก็ได้เริ่มจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขึ้นอีกเขตหนึ่งโดยใช้หลักสูตรของเขตการศึกษา 8 และในปีนี้อเองที่โครงการนี้ได้รับรางวัลชมเชยจากยูเนสโกในฐานะที่เป็นโครงการดีเด่น เพราะเหตุที่นำพื้นฐานความเชื่อทางวัฒนธรรมและหลักธรรมตลอดจนหลักวิชาสมัยใหม่ มาดัดแปลงเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสม เพื่อแก้ปัญหาและส่งเสริมคุณภาพของคนได้อย่างดี

การจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จประเภทที่จัดในรูปแบบชั้นเรียน แม้จะขยายให้มากขึ้นทั้งในภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แต่ก็ยังไม่สามารถจัดได้ทั่วถึง กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ริเริ่มการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จประเภทอาสาสมัครเดินสอน

โดยใช้ครูประจำการและเริ่มที่จังหวัดน่าน ควบคู่กันไปกับการจัดการศึกษาแบบเบ็ดเสร็จประเภท
ชั้นเรียน

กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักดีว่าการจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จนั้น เหมาะสม
กับสภาพสังคมปัจจุบันจึงได้ขยายงานนี้เพิ่มขึ้นอีก 2 โครงการ ได้แก่ โครงการนักศึกษาวิทยาลัยครู
สอนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ และโครงการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3-4 ซึ่งจัดขึ้น
เพราะเหตุที่ว่านักศึกษาเป็นจำนวนมากที่ไม่มีโอกาสได้ศึกษาเกินกว่าระดับประถมศึกษาตอนต้นใน
เวลากลางวัน ประสงค์จะศึกษาหาความรู้ในระดับประถมศึกษาตอนปลายและมีมัธยมศึกษาตอนต้น
เพิ่มเติม แต่เนื่องจากหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญระดับที่ 3-4 เป็นหลักสูตรที่มุ่งสอนเฉพาะ
วิชาการมิได้มุ่งสอนเพื่อนำผลไปใช้ในชีวิตประจำวัน กระทรวงศึกษาธิการจึงเห็นว่าหากปรับปรุง
ให้เป็นการศึกษาเพื่อชีวิตตามแบบการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จแล้ว นอกจากประชาชนชาวไทย
ในวัยผู้ใหญ่และผู้ที่ไม่มีโอกาสศึกษาในโรงเรียนภาคปกติ จะได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ด้านวิชา
การแล้วยังจะได้ประโยชน์ในด้านการนำความรู้ไปใช้ให้เหมาะสมกับตนเอง สังคมและสภาพการณ์
อีกด้วย หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3-4 นอกจากจะเปลี่ยนกระบวนการสอน
เป็นแบบแก้ปัญหาและถือเอาผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแล้ว ยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตาม
ความสนใจและความถนัดได้อย่างกว้างขวาง (วีระชัย มีชอบธรรม: 2520: 16-23)

หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3-4 ได้ยกวางขึ้นเมื่อปีพุทธศักราช
2517 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่พัฒนามาจากหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญระดับที่ 3-4 โดยได้มีการ
ปรับปรุงในหลักการใหญ่ ๆ 2 ประการ คือ

1. ปรับปรุงวิชาบังคับและวิชาเลือก มีวิชาบังคับ 2 วิชา คือ วิชาภาษาไทย และ
วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต นอกนั้นเป็นวิชาเลือกซึ่งอาจเลือกวิชาสามัญหรือวิชาชีพก็ได้
2. วิชาชีพ เป็นวิชาบังคับเลือกคือ ให้เลือกเรียนวิชาชีพใดก็ได้โดยอย่างน้อย 3 หน่วย
กิต โดยจำกัดไว้ว่าระดับที่ 3 เรียนวิชาชีพได้ไม่เกิน 9 หน่วยกิต ระดับที่ 4 เรียนวิชาชีพได้
ไม่เกิน 15 หน่วยกิต แต่วิชาชีพนั้นบังคับ 3 หน่วยกิต

ส่วนเนื้อหาในหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3-4 ได้จัดลำดับเนื้อหา เทาเทียบกับระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาตอนต้น สายสามัญในระบบโรงเรียนภาค ปกติ และกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรทดลอง ในปีพุทธศักราช 2518 โดยใช้ ทดลองในโรงเรียนผู้ใหญ่ 6 แห่ง คือ

1. ศูนย์การศึกษาผู้ใหญ่ ภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่
2. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดอุบลราชธานี
3. โรงเรียนผู้ใหญ่ไทยเกรียง ซึ่งเป็นโรงเรียนผู้ใหญ่ในโรงงานอุตสาหกรรม
4. โรงเรียนผู้ใหญ่สัมมาชีวศิลป์ บางพระ จังหวัดชลบุรี
5. โรงเรียนคชสอ ซึ่งเป็นโรงเรียนทดลองของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน
6. โรงเรียนสุวรรณารามวิทยาคม ซึ่งเป็นโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ระดับที่ 3-4 เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2522 (กระทรวงศึกษาธิการ กรมการศึกษานอกโรงเรียน: 2522: ข)

หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 และ 4 พุทธศักราช 2522

หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 และ 4 เป็นหลักสูตรต่อเนื่องจาก หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จชั้นอ่านออกเขียนได้ การศึกษาระดับนี้มุ่งที่จะส่งเสริมผู้เรียน ที่ไม่มีโอกาสศึกษาในระบบโรงเรียนภาคปกติให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติและวัฒนธรรม อันจำเป็น ต่อการประกอบอาชีพ การศึกษาหาความรู้และข่าวสาร ข้อมูลเพิ่มเติม และการแก้ปัญหาชีวิต ประจำวัน เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข หลักสูตรนี้มีความยืดหยุ่นพอเพียงที่จะให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้ตามความสามารถ ความถนัด ความ สนใจและความต้องการของตน

หลักการ

หลักสูตรการศึกษานานาชาติแบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 และ 4 มีหลักการสำคัญ ดังนี้

1. เป็นการศึกษาที่จัดเพื่อเปิดโอกาสใหญ่ที่ไม่ได้เรียนในระบบโรงเรียนภาคปกติได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอันเป็นพื้นฐานสำหรับประกอบอาชีพตามความสนใจ หรือเพื่อปรับปรุงและส่งเสริมอาชีพที่ทำอยู่แล้วให้ดีขึ้น
2. เป็นการศึกษาที่มุ่งใหญ่เรียนนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไปใช้เป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวันและเป็นพื้นฐานสำหรับปรับปรุงการดำรงชีวิตของตนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม สิ่งแวดล้อมและวิทยาการใหม่ ๆ
3. เป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างเอกภาพของชาติโดยส่วนรวมเป็นหลักใหญ่ แต่ให้สอดคล้องกับสภาพการแก้ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นได้
4. เป็นการศึกษาที่มุ่งอบรมใหญ่เรียนมีระเบียบวินัย รู้จักสิทธิหน้าที่ของพลเมืองดีในระบบประชาธิปไตย อัมเฬพะระมหากษัตริย์เป็นประมุข

จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรการศึกษานานาชาติแบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 และ 4 นี้มีจุดมุ่งหมายที่จะใหญ่เรียนรู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหาโดยคำนึงถึงกระบวนการคิด ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบอย่างน้อย 3 ประการ คือ ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ข้อมูลเกี่ยวกับสังคม สิ่งแวดล้อม และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวิชาอื่นจะก่อให้เกิดผลแก่ผู้เรียนดังต่อไปนี้

1. เห็นคุณค่าและขำรงไว้ซึ่ง ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และวัฒนธรรมอันดีงาม
2. เป็นพลเมืองดี มีศีลธรรม มีระเบียบวินัย รู้จักสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในระบบประชาธิปไตยตลอดจนความรับผิดชอบตนเอง ครอบครัว และสังคม
3. มีความรู้ความสามารถและทักษะ เพียงพอแก่การประกอบอาชีพ การศึกษาเพิ่มเติม หรือการดำรงชีวิต ทั้งนี้ให้คำนึงถึงการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง และการมีพื้นฐานความรู้เพียงพอที่จะแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้
4. เข้าใจปัญหาการเมือง เศรษฐกิจ สังคมของประเทศ รู้จักพิจารณาและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

5. มีเจตคติที่ดีต่อสมาชิกทุกชนิด ฝึกให้ชยัน อคทน ประหยัด ตลอดจนรู้จักสงวนและบำรุงรักษาสาธารณสมบัติ และทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

โครงสร้างหลักสูตร

หมวดวิชา	ระดับที่ 4		หมายเหตุ
	วิชาบังคับ(หน่วยกิต)	วิชาเลือก(หน่วยกิต)	
วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	13 (ส5, ส6, ส7)	-	เรียนรายวิชาใดก่อนก็ได้
วิชาภาษาไทย	7 (ท3, ท4, ท5)	9 (ท7, ท8, ท9, ท10, ท11)	การเลือกเรียนต้องเป็นไปตามที่กำหนดในโครงสร้างของวิชาภาษาไทย
วิชาคณิตศาสตร์	-	22 (ค1, ค2, ค3, ค4, ค5, ค6)	การเลือกเรียนต้องเป็นไปตามที่กำหนดในโครงสร้างของวิชาคณิตศาสตร์
วิชาวิทยาศาสตร์	-	13 (ว1, ว2, ว3, ว4)	สามารถเลือกเรียนได้ทุกวิชาถ้ายังไม่ได้เรียนมาก่อนในระดับ 3
วิชาภาษาอังกฤษ	-	30 (อ1 ถึง อ10)	การเลือกเรียนต้องเป็นไปตามที่กำหนดในโครงสร้างของวิชาภาษาอังกฤษ
วิชาชีพ	3 (บังคับเลือกและไม่เลือกซ้ำกับที่เรียนในระดับ 3)	เลือกเรียนได้ไม่เกิน 12 หน่วยกิต ไม่ซ้ำกับที่เรียนมาแล้วในระดับ 3 และที่เป็นวิชาบังคับในระดับ 4	ยกเว้นสำหรับพระภิกษุสามเณร ไม่ต้องเรียนวิชาชีพ ทั้งวิชาบังคับและวิชาเลือก

โครงสร้างหลักสูตร (ต่อ)

หมวดวิชา	ระดับที่ 4		หมายเหตุ
	วิชาบังคับ(หน่วยกิต)	วิชาเลือก(หน่วยกิต)	
รวม	23	27	สำหรับนักศึกษาที่เป็นพระภิกษุสามเณรให้เรียนวิชาบังคับ 20 หน่วยกิต วิชาเลือกสามัญ อย่างน้อย 30 หน่วยกิต
	50		

การเรียนการสอน

1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนเนื้อหาในแต่ละบทเรียน ควรให้ยืดหยุ่นตามเหตุการณ์ สภาพท้องถิ่น ความสนใจของผู้เรียน และให้มีความสัมพันธ์ระหว่างรายวิชามากที่สุดเท่าที่จะทำได้
2. ผู้สอนควรใช้วิธีสอนที่จะให้ผู้เรียนรู้ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น เปิดให้คิดเป็น แก้ปัญหาเป็นและรู้จักนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน โดยพิจารณาวิธีสอนที่เห็นว่าเหมาะสมกับจุดประสงค์และลักษณะเนื้อหาวิชา เช่น การสอนแบบแก้ปัญหา ค้นคว้า อภิปราย ทำงานกลุ่ม ฯลฯ
3. ผู้สอนควรคำนึงถึงการที่จะให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนทั้งภาควิชาการและภาคปฏิบัติ ซึ่งมีผลส่งเสริมคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล และให้ผู้เรียนอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

เวลาเรียน

ในปีการศึกษาหนึ่ง ๆ ให้แบ่งภาคเรียนออกเป็น 2 ภาค ภาคเรียนละ 20 สัปดาห์และโรงเรียนอาจเปิดภาคฤดูร้อนได้อีกตามที่เห็นสมควร โรงเรียนจะต้องเปิดสอนระดับ 3 สัปดาห์ละไม่น้อยกว่า 5 วัน วันละไม่น้อยกว่า 2 คาบ ระดับ 4 สัปดาห์ละไม่น้อยกว่า 5 วัน วันละไม่น้อยกว่า 3 คาบ นักศึกษาจะต้องมีเวลาเรียนระดับ 3 ไม่เกินภาคเรียนละ 12 หน่วยกิต ระดับ 4 ไม่เกินภาคเรียนละ 18 หน่วยกิต และต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 3 ภาคเรียน ไม่นับภาคฤดูร้อน จึงจะมีสิทธิขอรับประกาศนียบัตรการศึกษานุปริญญา ระดับที่ 3 หรือระดับที่ 4 แล้วแต่กรณี

หน่วยกิต

รายวิชาที่จัดไว้ในหลักสูตรนี้มีทั้งวิชาสามัญและวิชาชีพ

สำหรับวิชาสามัญ การกำหนดหน่วยกิตของรายวิชาต่าง ๆ ให้ถือเกณฑ์ว่าวิชาที่มีค่า 1 หน่วยกิต หมายถึงวิชาที่ใช้เวลาเรียน 1 คาบ ต่อสัปดาห์ เป็นเวลา 1 ภาคเรียน ภาคเรียน ละ 50-60 นาที

สำหรับวิชาชีพ การกำหนดหน่วยกิตของวิชาต่าง ๆ ให้ถือเกณฑ์ว่าวิชาที่มีค่า 1 หน่วยกิต หมายถึงวิชาที่ใช้เวลาเรียน 1 1/2 คาบ ต่อสัปดาห์ เป็นเวลา 1 ภาคเรียน หรือนับเวลารวมกัน 30 ชั่วโมง

สำหรับภาคฤดูร้อน ซึ่งมีเวลาเรียน 4 สัปดาห์ เวลาเรียนต่อสัปดาห์ของวิชาที่เปิดสอนในภาคฤดูร้อนจะต้องเป็น 5 เท่าของภาคปกติ

การประเมินผล

การประเมินผลการเรียนให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยให้โรงเรียนเป็นผู้ประเมินผลเองเป็นรายวิชา

เกณฑ์การจบหลักสูตร

ผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาระดับมัธยมศึกษาแบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 4 ต้องได้หน่วยกิตไม่น้อยกว่า 50 หน่วยกิต ในจำนวนนี้ให้มีวิชาบังคับ 23 หน่วยกิต วิชาเลือกไม่น้อยกว่า 27 หน่วยกิต ยกเว้นนักศึกษาที่เป็นพระภิกษุ สามเณร ให้มีวิชาบังคับ 20 หน่วย และวิชาเลือกสามัญอย่างน้อย 30 หน่วยกิต จึงจะถือว่าจบหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3-4 พุทธศักราช 2522 หมวดวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

เสริมประสบการณ์ชีวิต

จุดประสงค์ทั่วไป

1. เพื่อให้เห็นคุณค่าและขำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของสถาบันชาติ ศาสนาพระมหากษัตริย์ และมีความยึดมั่นศรัทธาในระบอบการปกครองประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
2. เพื่อให้เป็นพลเมืองดี มีศีลธรรม มีระเบียบวินัย รู้จักสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของไทย ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อนตนเอง ครอบครัวและสังคม
3. เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะเพียงพอแก่การประกอบอาชีพ การศึกษาเพิ่มเติมหรือการดำเนินชีวิตและมีพื้นฐานความรู้พอที่จะแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้
4. เพื่อให้มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางกายและจิตใจตลอดจนใหญ่จักรักษาและส่งเสริมการสาธารณสุขของชุมชน
5. เพื่อให้เข้าใจถึงปัญหาการปกครอง เศรษฐกิจ ปัญหาประชากรและสังคมของประเทศชาติ รู้จักพิจารณาและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
6. เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่อสมาชิกทุกคน ฝึกให้ขยัน อดทน ประหยัด ตลอดจนรู้จักสงวนและบำรุงสาธารณสมบัติและทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต
7. เพื่อให้รู้จักวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ ในประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นบทเรียนและเป็นเครื่องประกอบการวินิจฉัยปัญหาต่าง ๆ ในปัจจุบัน

โครงสร้างของหมวดวิชา

1. หมวดวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเป็นวิชาบังคับ แบ่งออกเป็น 7 รายวิชา คือ

สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 1	3	หน่วยกิต
สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 2	3	หน่วยกิต
สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 3	3	หน่วยกิต
สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 4	3	หน่วยกิต

สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 5	4	หน่วยกิต
สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 6	4	หน่วยกิต
สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 7	5	หน่วยกิต
2. ในระดับที่ 3 ผู้เรียนจะต้องเรียนวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 1-4
3. ในระดับที่ 4 ผู้เรียนจะต้องเรียนวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 5-7

รายวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตต่าง ๆ ในระดับที่ 4

วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 5 (ส. 5)

1. ศึกษาเรื่องโภชนาการ
2. ศึกษาเรื่องโรคต่าง ๆ ที่ควรรู้จัก
3. ศึกษาประชากรศึกษา
4. ศึกษาเรื่องสวัสดิรักษา
5. ศึกษาสิ่งแวดล้อมที่เป็นพิษ

วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 6 (ส. 6)

1. ศึกษาสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และความเป็นพลเมืองคือ ความมั่นคงและความปลอดภัยของประเทศ
2. ศึกษาสิทธิหน้าที่ของพลเมืองและกฎหมายของไทย
3. ศึกษาการปฏิรูปที่ดินและการสหกรณ์
4. ศึกษาหลักธรรมที่ควรปฏิบัติและการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีที่เหมาะสม
5. ศึกษาการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 7 (ส. 7)

1. ศึกษาภูมิศาสตร์ประเทศไทย การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม
2. ภูมิศาสตร์ต่างประเทศ อันได้แก่ ทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลีย ทวีปยุโรป ทวีปอเมริกาเหนือ ทวีปอเมริกาใต้ และทวีปแอฟริกา

3. ศึกษาแหล่งอารยธรรมสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย และมรดก
วัฒนธรรมบ้านเมือง
4. ศึกษาประวัติศาสตร์สมัยสุโขทัย สมัยกรุงศรีอยุธยา สมัยกรุงธนบุรี
และสมัยกรุงรัตนโกสินทร์
5. ศึกษาการเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 1 และ 2 ของประเทศไทย

ส่วนการเรียนการสอน เวลาเรียน และการวัดและประเมินผล เป็นไปตามหลักสูตร
การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3-4 ฉบับพุทธศักราช 2522

อาจกล่าวได้ว่าภารกิจที่จะประสบผลสำเร็จในการเรียนการสอนหมวดวิชาสร้างเสริม
ประสบการณ์ชีวิต ตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3-4 ฉบับพุทธศักราช 2522
ได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบหลายด้านด้วยกัน ได้แก่

จุดมุ่งหมายและเนื้อหาหมวดวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

กระบวนการเรียนการสอน

วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน

การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

รวมตลอดถึงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ตลอดจนตัวครูผู้สอนและผู้เรียน ซึ่งผู้วิจัยเห็นสมควร
ที่จะนำมาพิจารณาเป็นลำดับ ดังนี้

จุดมุ่งหมายและเนื้อหาหมวดวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

การกำหนดจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ (Objectives) ของวิชาสร้างเสริมประส-
บการณ์ชีวิตนั้น มีความสำคัญมากเพราะในการเรียนการสอนนั้น ถ้าครูได้ทราบจุดมุ่งหมายก่อนแล้ว
ก็จะทำให้ครูได้ทราบว่าทำให้ผู้เรียนเรียนรู้อะไร มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านใด จึงจะ
สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในขณะนั้น จากจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ครูจะสามารถทราบ
ได้ว่าควรจะใช้ยุทธวิธีการสอนอย่างไร และควรจะมีอุปกรณ์การสอนอะไรบ้างที่จะช่วยให้ผู้เรียนมี
พัฒนาการมากขึ้น ทั้งนี้เพราะเป้าหมายของวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต คือการเปลี่ยนแปลง
พฤติกรรมของผู้เรียนให้พัฒนาการตามที่จุดมุ่งหมายกำหนดไว้ นอกจากนี้ครูควรจะต้องเห็นถึงความ

สำคัญของการอธิบายถึงจุดมุ่งหมายและรายละเอียดของวิชาอย่างแจ่มแจ้ง เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจและเห็นด้วยกับจุดมุ่งหมายของรายวิชาที่เรียนและสิ่งที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่ผู้เรียนจะเห็นภาพโดยรวมได้อย่างชัดเจน และทราบถึงทิศทางที่จะดำเนินไปในการเรียนรู้ (สวัตัน วัฒนวงศ์: 2524: 73)

สำหรับจุดมุ่งหมายและเนื้อหาของหมวดวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3-4 โลกกลมมาแล้วข้างต้น

กระบวนการเรียนการสอน

กระบวนการเรียนการสอนมีความสำคัญยิ่งเพราะจะมีส่วนช่วยให้บรรลุหรือไม่บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่ได้วางเอาไว้ เฟนต์ัน (Edwin Fenton: 1967: 28-58) ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนไว้ว่า การสอนเป็นระบบของการกระทำที่มีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ แต่การสอนและการเรียนนั้นมีลักษณะแตกต่างกันเพราะการสอนเป็นการสื่อสารโดยวิธีพูดคุย การแสดงหรือการให้สัญญาณทางซึ่งพฤติกรรมต่าง ๆ ของครูเหล่านั้นเกิดขึ้นเฉพาะในห้องเรียน ส่วนการเรียนนั้นไม่ได้จำกัดว่าจะเกิดขึ้นในห้องเรียนเท่านั้น แต่สามารถจะเรียนรู้ได้ทุกหนทุกแห่งโดยเรียนด้วยตนเองควย การอ่าน การดู และการฟัง

ผู้ใหญ่ไม่ว่าจะมีอายุมากแค่ไหนก็มีความสามารถที่จะเรียนรู้ได้คือ แต่การเรียนของผู้ใหญ่นั้น ผู้ใหญ่จะเรียนตามวิธีของตนเองซึ่งมีความแตกต่างไปจากวิธีการเรียนของเด็ก ผู้ใหญ่โดยทั่วไปไม่มีความคิดเป็นของตนเองและความคิดนี้จะสูงขึ้นตามลำดับแห่งวัย นายมานพ กาลละดี ให้ความเห็นว่าคุณใหญ่จะเรียนรู้ได้ดีเมื่อต้องการที่จะเรียนและจะเรียนเฉพาะสิ่งที่มีความรู้สึกว่ามี ความจำเป็นจะต้องเรียน และเป็นการเรียนรู้โดยการกระทำ (Learning by doing) จุดศูนย์กลางในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่อยู่ที่ปัญหาและปัญหาเหล่านี้จะต้องเป็นความจริง ประสบการณ์มีผล กระทบกระเทือนต่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่และผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้อย่างดียิ่ง ในบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่เป็นกันเอง ฉะนั้นการสอนผู้ใหญ่ควรจะใช้วิธีการหลาย ๆ อย่างและผู้ใหญ่ต้องการแนะแนวไม่ใช่คะแนนหรือการสอบ (วีระชัย มีชอบธรรม: 2521: 233)

ดังนั้นในการสอนผู้ใหญ่ก็จะต้องมีหลักการในการสอนที่แตกต่างไปจากการสอนเด็ก ซึ่ง โนลส์ (Malcolm Knowles อ้างถึง ใน สุวัฒน์ วัฒนวงศ์: 2524: 74-76) ได้สรุปไว้ในหนังสือ ชื่อ Informal Adult Education ดังนี้

1. ผู้เรียนควรมีความต้องการที่จะเรียนรู้ ครูผู้สอนก็อาจจะต้องให้กำลังใจ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความต้องการเรียนด้วย ความต้องการนี้ต้องเกิดจากความรู้สึกที่ว่าตัวเองมีความสามารถที่จะบรรลุความสำเร็จได้ โดยการได้รับความเห็นใจและเข้าใจจากครูผู้สอน
2. บรรยากาศในการเรียนและสถานการณ์ของการเรียนรู้ ควรเป็นกันเองเนื่องจากการมีปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มเป็นแหล่งของการเรียนรู้ที่มีความสำคัญยิ่ง ผู้สอนควรมีความรับผิดชอบในการสร้างบรรยากาศและอำนวยความสะดวกสำหรับการอภิปรายกลุ่ม ทักษะคิด การยอมรับและความเคารพยกย่อง จะเป็นบุคลิกภาพที่สำคัญของครูผู้สอนในการสร้างบรรยากาศความเป็นกันเอง และถ้าหากผู้สอนแสดงบทบาทของตัวเองในฐานะผู้เรียนมากกว่าความเป็นผู้สอนแล้ว ผู้เรียนย่อมจะได้รับความสำเร็จมากยิ่งขึ้น
3. สภาพการณ์ทางกายภาพทั่ว ๆ ไป ควรเป็นที่พึงพอใจสำหรับผู้เรียนได้แก่ การจัดโต๊ะ-เก้าอี้ และเครื่องมือเครื่องใช้
4. ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการเรียน และมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้อย่างเต็มที่ เพราะว่าการที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้นั้นคือการกระทำ (Learning by doing) ผู้สอนควรจะใช้วิธีการหลาย ๆ ด้านเกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่ม กลุ่มที่สามารถจัดดำเนินการได้ด้วยตัวเอง จะได้รับประสบการณ์ในการเรียนรู้นั้นมากกว่ากลุ่มที่ต้องอาศัยครูผู้สอน
5. การเรียนรู้ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องของและใช้ประสบการณ์ของผู้เรียนให้เป็นประโยชน์ในการเสนอแนวความคิดและความรู้นั้น ถ้าหากมีความหมายต่อผู้เรียนแล้ว ผู้สอนควรจะได้ปรับให้เข้ากับประสบการณ์ของผู้เรียนทั้งหลายด้วย ผู้ใหญ่ทั่วไปจะเรียนโดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ใหม่กับประสบการณ์เดิมหรือด้วยการโยงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่ยังไม่รู้ไปหาสิ่งที่รู้แล้ว
6. ครูผู้สอนควรจะมีเนื้อหาวิชาที่ตนเองสอนเป็นอย่างดี ถ้าหากครูจะช่วยแนะแนวทางการเรียนการสอนให้ใคร่ครวญ ครูจะต้องมีความรู้ในวิชาที่สอนอย่างเชี่ยวชาญ ต้องรู้ถึงเอกสารและตำราทางวิชาการในสาขานั้นเป็นอย่างดี เพื่อจะได้ช่วยแนะนำความรู้ให้แก่ผู้เรียนที่จะใคร่ครวญหาความรู้ไปรวมกันจะได้จัดการเรียนการสอนให้ดำเนินไปอย่างเหมาะสมด้วย

7. ผู้สอนควรมีความกระตือรือร้นเกี่ยวกับวิชาที่สอน และการสอนวิชานั้น ๆ ด้วย โดยที่ความกระตือรือร้นนั้นสามารถถ่ายทอดไปยังผู้เรียนได้ ด้วย ครูที่แสดงให้เห็นชัดเจนว่าตัวเองมีความกระตือรือร้นและพึงพอใจในการสอน จะมีผลทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นและเอาใจใส่ในการเรียนด้วย ความกระตือรือร้นนั้นนับได้ว่าเป็นแรงจูงใจที่ดีที่สุดสำหรับการเรียนรู้

8. นักศึกษาผู้ใหญ่ควรจะได้เรียนรู้ไปตามระดับความสามารถของตนเอง (Own Pace) เนื่องจากในชั้นเรียนของนักศึกษาผู้ใหญ่ มีความแตกต่างในด้านของประสบการณ์การศึกษา ความถนัดทางการเรียน ความสนใจและความสามารถอย่างมากมาย ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนจึงควรจะได้คิดถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

9. วิธีการสอนที่ใช้กับนักศึกษาผู้ใหญ่ ควรแตกต่างและแปรผันกันไปในแต่ละโอกาสหรือสถานการณ์ของการสอน ครูที่สอนนักศึกษาผู้ใหญ่สามารถเลือกใช้วิธีการสอนได้หลายรูปแบบตามความเหมาะสม เช่น การบรรยาย การอภิปราย การจัดทัศนศึกษา ฯลฯ ครูที่ดีและมีความชำนาญการสอนจะสามารถเลือกใช้วิธีการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามสถานการณ์และความต้องการของผู้เรียน เพราะว่าการทำเช่นนี้จะช่วยผู้ใหญ่เรียนเกิดความสนใจและกระตือรือร้นใหญ่เรียนได้มีส่วนร่วมตลอดเวลาและเป็นไปตามความแตกต่างของบุคคลด้วย

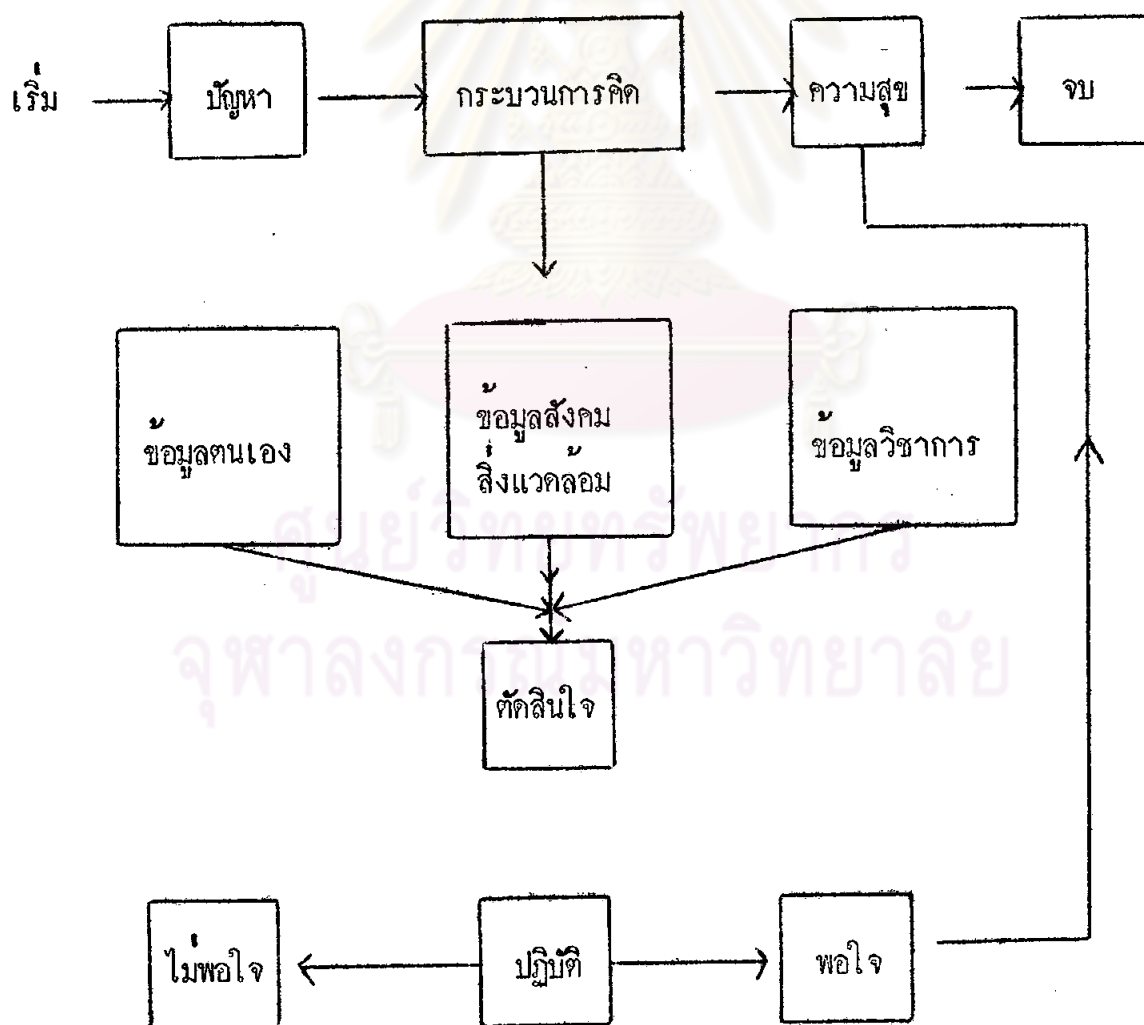
10. ครูผู้สอนควรมีความรู้สึกทางด้านการเจริญงอกงาม (Sense of Growth) ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อทัศนคติของครูที่ครูควรจะยอมรับว่าประสบการณ์ในชั้นเรียนนั้นช่วยให้ครูมีโอกาสในการพัฒนาตนเอง ถ้าหากครูคิดว่าตัวครูเป็นเสมือนผู้เรียนคนหนึ่งด้วยแล้ว ปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อนักศึกษาจะเป็นการกระตุ้นได้มากกว่าการที่ครูมีความคิดว่าตนเองมีความรู้ที่ดีที่สุด นอกจากนั้นทัศนคติของครูยังเป็นพลังที่เข้มแข็งในการชี้ถึงบรรยากาศของกลุ่ม และทัศนคติของนักศึกษาด้วย

11. ครูผู้สอนควรมีแผนงานที่ยืดหยุ่นได้ (Flexible Plan) เกี่ยวกับการสอนซึ่งจะช่วยทั้งครูและนักศึกษาได้มีแนวความคิดที่เด่นชัดว่า ครูผู้สอนกำลังทำอะไรอยู่และจะทำอะไรต่อไป ถ้าหากสามารถเปลี่ยนแปลงการสอนได้ โดยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มที่ตกลงร่วมกัน รายวิชาส่วนมากที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของผู้ใหญ่นั้น การดำเนินการสอนมีแนวโน้มที่จะไม่ตายตัวและแผนการสอนนั้น ๆ อาจจะเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม เพราะว่าแผนการสอนอาจจะเพียงแนวทางเท่านั้น

ศุภร ศรีแสน (2521: 196-197) ได้เสนอแนะวิธีการสอนผู้ใหญ่ให้สามารถคิดเป็น ซึ่งเป็นหลักของการจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จช่วยการฝึกผู้ใหญ่เรียนรู้ว่าปัญหาที่จะคิดนั้นคืออะไร ปัญหานั้นเกิดจากอะไรและการตัดสินใจในการแก้ปัญหาทำอย่างไร จึงจะเหมาะสมและดีที่สุด โดยอาศัยองค์ประกอบอย่างน้อย 3 ประการ ได้แก่

1. ข้อมูลที่เป็นความรู้ทางด้านวิชาการ (Academic Knowledge)
2. ข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม (Knowledge of Society and Environment)
3. ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง (Knowledge of Self)

ซึ่งจะสามารถเขียนแสดงในรูปของแผนภูมิได้ ดังนี้

วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน

อุปกรณ์การสอนหรือวัสดุอุปกรณ์การสอนเป็นสิ่งที่ประกอบการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติ และวิจารณ์อย่างสมตามความมุ่งหมายของการเรียนการสอนตามหลักสูตร อุปกรณ์การสอนเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนวิชาสังคมศึกษา วิชาที่เปิดโอกาสให้ครูได้ใช้อุปกรณ์อย่างกว้างขวาง ความสนใจในการเรียนของผู้เรียนจะเกิดขึ้นได้ต่ออาศัยอุปกรณ์ซึ่งมีส่วนช่วยอยู่มาก การใช้อุปกรณ์ให้โดยผลดีจะต้องพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ในการใช้ว่าใช้เพื่ออะไร ใช้เพื่อประกอบการสอนของครูหรือใช้เพื่อประกอบการเรียน ซึ่งแนวความคิดใหม่จะเปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้ใช้อุปกรณ์ด้วย ดังนั้น ครูควรจะศึกษาเกี่ยวกับอุปกรณ์ที่จะนำมาใช้ประกอบการสอนด้วยการศึกษาวิธีทำและวิธีใช้ ให้เข้าใจเพื่อสามารถแนะนำผู้เรียนได้ต่อไป (นิพนธ์ ทศวัฒน์ และ ศักดิ์ศรี ปาณะกุล: 2520: ไม่ปรากฏเลขหน้า, อ้างถึงใน ประจักษ์-สุวรรณ อติโต: 2523: 30) นอกจากนี้ เฟันตัน (Edwin Fenton: 1967: 59) ให้ความเห็นว่าคุณสามารถที่จะเลือกสรรอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัวได้อย่างมาก และได้แบ่งอุปกรณ์การสอนออกเป็นประสบการณ์หรือสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากชีวิตจริง สิ่งที่ควรเรียนรู้และสิ่งที่ผู้เรียนสามารถอ่าน เห็น หรือได้ยินได้ โดยอุปกรณ์ทั้ง 3 นี้ ควรได้รับการนำมาใช้ประโยชน์อย่างกลมกลืนกัน เพื่อให้ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้สมบูรณ์แบบขึ้น และการเลือกใช้อุปกรณ์ต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์และวิธีสอนให้มีความสอดคล้องกันด้วย

ในปัจจุบันเทคโนโลยีทางการศึกษาได้พัฒนามากขึ้น วัสดุอุปกรณ์ที่จะสามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนก็มีเพิ่มมากขึ้น อาทิ เช่น ตำรา แบบเรียน หนังสืออ่านประกอบ แผนที่ ลูกโลก แผนที่ แผนที่ แผนที่ แผนที่ ภาพถ่าย หนังสือนิทรรศการ วัตถุจริง เครื่องบันทึกเสียง สไลด์ ภาพยนตร์ ภาพยนตร์ วิชวล เทคโนโลยี หนังสือพิมพ์ ฯลฯ โดยที่วัสดุอุปกรณ์เหล่านี้สามารถนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนหมวดวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตได้ทั้งสิ้น โดยครูผู้สอนควรที่จะได้มีการพิจารณาในการเลือกใช้อุปกรณ์การเรียนการสอนให้เหมาะสมกับลักษณะเนื้อหาวิชาตลอดจนความเหมาะสมของ เวลา โอกาส และสถานที่

การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

ในการวัดผลการศึกษานี้ว่า มีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาในระดับ การศึกษาต่าง ๆ เพราะผลจากการวัดจะเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจของครู และนักการศึกษาเพื่อ ไข้ปรับปรุงการสอน การแนะแนว การประเมินผลหลักสูตรแบบเรียน การไข้ปรับปรุงการสอน ตลอดจนระบบการบริหารทั่วไปของโรงเรียนและยังช่วยปรับปรุงการเรียนของนักเรียนในทุกระดับ ยิ่ง ขึ้น ถ้าระบบการวัดผลนั้นขาดคุณภาพและเทคนิคที่ดี ย่อมทำให้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการ ศึกษาไม่ได้ผลดี ดังนั้น จึงสมควรที่จะได้มีการดำเนินงานทุกอย่าง เพื่อให้การวัดและประเมินผลเกิด ผลดี มีคุณภาพ เพื่อที่จะส่งผลให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากที่สุด (อนันต์ ศรีโสภา :

2520: 1)

การวัดผลการเรียนการสอนหมวดวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตนั้น เนื่องจากการ เรียนการสอนหมวดวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมีความมุ่งหมายของวิชาให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนและให้สามารถ นำความรู้ ความคิดต่าง ๆ ที่ได้จากการเรียนรู้ไป ใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงกับตนเอง ครอบคลุมและสังเคราะห์ทั้งฝึกใหญ่เรียนใครจักกระบวน การคิด ในการแก้ปัญหา โดยไข้ข้อมูลต่าง ๆ จากที่เรียนมาจากตนเองและสิ่งแวดล้อมมาประกอบ การคิดการแก้ปัญหา นั้น ๆ ซึ่งผลที่ตามมาคือ ทำให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้ อย่างมีความสุข ซึ่งระเบียบของกรมการศึกษานอกโรงเรียนได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการวัดผลระหว่าง ภาคเรียนและปลายภาคเรียนเป็นอัตราส่วน 70 : 30 หมายความว่า การวัดผลระหว่างภาคเรียน คิดเป็นร้อยละ 70 โดยพิจารณาให้คะแนนนักศึกษาจากการมีส่วนร่วมในการอภิปราย การทำงาน กลุ่ม การเสนอรายงานของแต่ละกลุ่ม ความสนใจในการเรียน การทำรายงานเพิ่มเติมที่ครู กำหนด การทำแบบฝึกหัด ส่วนการวัดผลปลายภาคนั้น จะไม่เน้นการวัดผลความก้าวหน้า ทางวิชาการด้านเดียวแต่จะเน้นด้านการใช้กระบวนการคิดในการแก้ปัญหาควบคู่ไปด้วย การสอบ ปลายภาคนั้น จะคิดคะแนนเป็นร้อยละ 30 โดยวัดจากการแสดงความคิดเห็นของผู้เรียน การ ตัดสินใจในการแก้ปัญหาโดยไข้ข้อสอบแบบต่าง ๆ ที่ครูผู้สอนเป็นผู้วัดเอง และในการให้คะแนนนั้น ครูผู้สอนจะพิจารณาจากคำตอบของผู้เรียน ในการใช้กระบวนการคิดเป็นในการแก้ปัญหาให้ได้ ไข้ข้อมูลจากที่ใหม่บางและมากเพียงใดเหมาะสมกับเหตุการณ์หรือไม่ (สุภรณ์ ปรีชาอันันต์ : 2523: 57-58) และการที่ครูผู้สอนเป็นผู้วัดและประเมินผลด้วยตนเองนี้ครูจะต้องมีความรู้ ความ

เข้าใจเทคนิคในการวัดและประเมินผลเป็นอย่างดี เพื่อให้การวัดและประเมินผลมีประสิทธิภาพมากที่สุด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมคิด อิศระวัฒน์ (2516) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การแทรกประชากรศึกษาในหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเนื้อหาและขอบเขตของประชากรศึกษา จากเอกสารในประเทศและต่างประเทศและรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา และนักการศึกษาตลอดจนการศึกษาความสนใจของนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการเสนอแนะประชากรศึกษาสอดคล้องแก่หลักสูตรสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างประชากร ได้แก่ ครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 150 คน นักการศึกษา 50 คน และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 150 คน ผลการวิจัยพบว่า ครูสังคมศึกษาและนักการศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่า ควรแทรกเนื้อหาประชากรศึกษาในหลักสูตรสังคมศึกษามาก ส่วนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สนใจเนื้อหาประชากรศึกษาที่จะนำไปแทรกในวิชาสังคมศึกษาพอควร ผู้วิจัยเสนอแนะว่าเนื่องจาก ปัญหาประชากรและปัญหาสืบเนื่องเกี่ยวกับประชากร เป็นเรื่องสำคัญ ครูสังคมศึกษาจึงควรสนใจศึกษาเรื่องนี้และควรนำเรื่องประชากรศึกษาเข้าผสมผสานในบทเรียนทุกครั้งที่มีโอกาส และควรมี การประสานงานระหว่างครูสังคมศึกษาด้วยกัน และกับครูในวิชาอื่น ๆ ในการสอดแทรกเนื้อหา ประชากรศึกษาในการสอน

รจิต ชัยสุข (2517) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความสอดคล้องระหว่างความมุ่งหมายกับ เนื้อหาวิชาในหมวดสังคมศึกษา ของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมแบบประสม" มี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสอดคล้องระหว่างความมุ่งหมายกับ เนื้อหาวิชาในหมวดสังคมศึกษาของ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมแบบประสม ผู้วิจัยได้สร้าง เกณฑ์สำหรับวิเคราะห์เนื้อหา วิชาสังคมศึกษา เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์เนื้อหาสาระจากแบบเรียน หนังสือประกอบ การเรียนและหนังสือประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษาจำนวน 19 เล่ม พบว่า จากจำนวนหนังสือ เรียนสังคมศึกษา 19 เล่ม เสนอเนื้อหาซึ่งสอดคล้องกับความมุ่งหมายน้อยมาก นอกจากนั้นปรากฏ ว่า ไม่มีหนังสือเล่มใดเลยที่เสนออันดับความสำคัญของเนื้อหาสอดคล้องกับอันดับความสำคัญของความ มุ่งหมายหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น

จำรัส น้อยแสงศรี (2518) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคการศึกษา 9" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อวิชาสังคมศึกษาในค่านหลักสูตรวิธีการสอนของครู ประโยชน์และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อเป็นแนวทางในการเสนอแนะการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมของโรงเรียน ครูและผู้เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างประชากรคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ในภาคการศึกษา 9 โดยแยกเป็นนักเรียนชาย 200 คน นักเรียนหญิง 200 คน รวมทั้งหมด 400 คน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าสถิติโดยหาค่ามัธยิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและคาร์อยละ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเนื้อหาของหลักสูตรสังคมศึกษา ส่วนมากน่าสนใจมากและควรเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง จิตวิทยา ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และบทบาทของนักเรียนเกี่ยวกับการเมือง เป็นต้น นักเรียนขอวิธีสอนที่ครูขยายความรู้เพิ่มเติมเนื้อหาในแบบเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำเอาเหตุการณ์ปัจจุบันมาเกี่ยวข้องในบทเรียน ใช้อุปกรณ์ประกอบการสอน จัดทัศนศึกษา และเชิญวิทยากรมาบรรยาย นักเรียนไม่ชอบวิธีการสอนที่ครูอธิบายและแสดงความคิดเห็นแต่ผู้เดียว ครูบรรยายตามแบบเรียนและอ่านบทเรียนแล้วให้นักเรียนดูตาม เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ของวิชาในหมวดสังคมในชีวิตประจำวัน นักเรียนเห็นว่าวิชาหน้าที่พลเมืองมีประโยชน์มากที่สุดเพราะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ รองลงมาคือ วิชาภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ส่วนวิชาศีลธรรมมีประโยชน์น้อยที่สุด

ทัศนีย์ เรืองธรรม (2518) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาของอาจารย์ในวิทยาลัยครูภาคเหนือ" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์ในวิทยาลัยครูภาคเหนือ เกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาในค่าน หลักสูตร วิธีสอน อุปกรณ์การเรียนการสอน กิจกรรมประกอบการสอน การวัดผลและความต้องการความช่วยเหลือในการสอนวิชาสังคมศึกษาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชานี้ในวิทยาลัยครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น กลุ่มตัวอย่างประชากรซึ่งได้แก่ อาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในวิทยาลัยครูภาคเหนือ 5 แห่ง แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าคาร์อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์

สังคมศึกษาส่วนใหญ่จบปริญญาตรี สอนสังคมศึกษาเพราะใจรักหรือ เนื่องจากได้รับการฝึกฝนมาโดยตรง วิทยาลัยส่วนใหญ่มีการเตรียมโปรแกรมสังคมศึกษาล่วงหน้า โดยหัวหน้าหมวดวิชาพร้อมกับอาจารย์ผู้สอน หัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตน วิทยาลัยครูส่วนใหญ่มีวิธีการติดตามผลการปฏิบัติงานของอาจารย์โดยการประชุมอาจารย์ในหมวดเสมอ และพิจารณาอาจารย์ที่เข้าทำการสอน โดยถือสายวิชาที่สอนบรรจุได้เป็นเกณฑ์ อาจารย์ส่วนใหญ่เตรียมการสอนโดยยึดหลักสูตรเป็นสำคัญ วิธีสอนที่ใช้คือ การบรรยายและเปิดโอกาสให้นักศึกษาค้นคว้า วิธีสอนที่ใช้น้อยมากหรือไม่เคยใช้เลยคือ การเชิญวิทยากรมาบรรยาย การแสดงบทบาทสมมติ การสร้างภาวะจำลอง และการทัศนศึกษานอกสถานที่ กิจกรรมที่ประกอบการสอนที่ปฏิบัติมากที่สุดคือ การให้นักศึกษาค้นคว้าทำรายงานเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล ส่วนจำนวนหนังสือยังไม่พอกับความต้องการ การวัดผลในทัศนะของอาจารย์สังคมศึกษาส่วนใหญ่ คือ การวัดประสิทธิภาพการเรียนการสอนของนักศึกษาซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น และเห็นว่าข้อทดสอบแบบปรนัยและอัตนัยปนกันให้ผลดีที่สุดในการวัดผล ส่วนปัญหาที่ประสบคือ ความไม่เหมาะสมของเวลากับเนื้อหาในหลักสูตร ผู้บริหารและนักศึกษาให้ความสำคัญกับวิชานี้น้อยกว่าวิชาอื่นและครูอาจารย์ขาดการประสานงานที่ดี ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่มีความต้องการให้ปรับปรุงหลักสูตรและประมวลการสอนโดยเฉพาะในวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม

วิภากร ผดุงชีวิต (2518) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการเรียนและการสอนสังคมศึกษาในโรงเรียนผู้ใหญ่วัดดุสิต" วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการเรียนการสอนสังคมศึกษาในโรงเรียนผู้ใหญ่วัดดุสิตที่ 5 ในกรุงเทพมหานคร เพื่อหาแนวทางปรับปรุงการเรียนการสอนสังคมศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น กลุ่มตัวอย่างประชากร ได้แก่ ครูสังคมศึกษาจำนวน 30 คน และนักศึกษานักเรียนผู้ใหญ่วัดดุสิตที่ 5 จำนวน 280 คน ของโรงเรียนผู้ใหญ่วัดดุสิตที่ 5 จำนวน 10 โรงเรียน ในกรุงเทพมหานคร วิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมาได้โดยคำนวณหาค่ามัธยฐานและค่าร้อยละ พบว่า ครูส่วนใหญ่ยังสนใจในวิธีการจัดการศึกษา หลักสูตรและการวัดผลได้สรุปว่า หลักสูตรสังคมศึกษานั้นมีเนื้อหาวิชามากเกินไป หลักสูตรแต่ละระดับซ้ำซ้อนกัน ส่วนประมวลการสอนเนื้อหาล้าสมัยเขียนคลุมเครือและยืดยาวเกินไป ครูส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้เทคนิคการสอนสังคมศึกษาใหม่ และเนื่องจากเนื้อหาวิชาสังคมศึกษามากเกินไป จึงไม่มีเวลาจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน ครูและนักศึกษานักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าแบบเรียนล้าสมัย อุปกรณ์การสอนที่มีล้าสมัยและไม่พอกับความต้องการ ครูและนักศึกษานักเรียนส่วนใหญ่ขอวิธีการวัดผลโดยใช้ข้อสอบแบบปรนัยและอัตนัยร่วมกัน

ครูส่วนใหญ่เสนอแนะให้ปรับปรุงหลักสูตร ประมวลการสอน หนังสือแบบเรียน และจัดหาอุปกรณ์ให้เพียงพอ นอกจากนี้ศึกษานิสัยการศึกษารวมครูสังคมศึกษา เพื่ออบรมและชี้แจงเกี่ยวกับหลักสูตร วิธีการสอน และนโยบายของโรงเรียนผู้ใหญ่วัยที่ 5

วีระ วงศ์สรรค์ (2518) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สามกับนักเรียนผู้ใหญ่วัยที่ 4" การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กับนักเรียนผู้ใหญ่วัยที่ 4 ตัวอย่างประชากรคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 140 คน กับนักเรียนผู้ใหญ่วัยที่ 4 จำนวน 140 คน จากโรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี โรงเรียนพิจิตรพิทยาคม จังหวัดพิจิตร โรงเรียนสกลราชวิทยานุกูล จังหวัดสกลนคร และโรงเรียนสตรีระนอง จังหวัดระนอง ซึ่งอยู่ในภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ตามลำดับ รวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามการแก้ปัญหาที่ผู้วิจัยดัดแปลงมาจากแบบสอบถามของ เค แพตริเชียส ครอสส์ และ ยูจีน แอล แกเออร์ (K. Patricia Cross and Eugene L. Gaier) วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์ความแปรปรวนรวม ชนิด 2 ตัวประกอบ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่านักเรียนผู้ใหญ่วัยที่ 4 ในภาคกลาง ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนผู้ใหญ่วัยที่ 4 ในภาคใต้สูงกว่านักเรียนผู้ใหญ่วัยที่ 4 ในภาคกลางและความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้สูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

มนัส ภาคภูมิ (2519) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "พฤติกรรมการสอนด้านการจูงใจและค่านิยมสัมพันธ ะหว่างครูกับนักเรียนของครูสอนการศึกษานานาชาติแบบเบ็คเสร์จ" การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอน ด้านการจูงใจและค่านิยมสัมพันธ ะหว่างครูกับนักเรียนของครูการศึกษานานาชาติแบบเบ็คเสร์จ กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นครูสอนโรงเรียนผู้ใหญ่วัยแบบเบ็คเสร์จ ประเภทชั้นเรียน ปีการศึกษา 2520 จำนวน 21 คน ใช้แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมทั้งสองด้านดังกล่าวแล้ว เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ U-test และ H-test เพื่อทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมทั้งสองด้าน ผลการวิจัยพบว่าครูสอนในโรงเรียนผู้ใหญ่วัยแบบเบ็คเสร์จใช้พฤติกรรมทั้งสองด้านได้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษานานาชาติแบบเบ็คเสร์จ

วิเชียร ประยูรชาติ (2519) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "พฤติกรรมการสอนด้านการเตรียมการสอนและด้านการใช้อุปกรณ์การสอนของครูผู้สอนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ" การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบหาความสัมพันธ์และสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนด้านการเตรียมการสอนและด้านการใช้อุปกรณ์การสอนของครูผู้สอนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ พร้อมทั้งศึกษาความสอดคล้องของพฤติกรรมการสอนทั้งสองด้านกับจุดมุ่งหมายของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นครูผู้สอนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จประเภทชั้นเรียน ปีการศึกษา 2520 จำนวน 21 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ U-test และ H-test เพื่อทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมการสอนทั้งสองด้าน ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีพฤติกรรมการสอนมากจะใช้อุปกรณ์การสอนมาก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กันทางบวกของพฤติกรรมการสอนทั้งสองด้าน และพบว่าครูส่วนใหญ่ใช้พฤติกรรมการสอนด้านการเตรียมการสอนและด้านการใช้อุปกรณ์การสอน เพื่อมุ่งฝึกทักษะการอ่านออกเขียนได้มากกว่าส่งเสริมการคิดเป็น ซึ่งยังไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ

สุชาติ บุคทอง (2519) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "พฤติกรรมการสอนด้านการอภิปรายและด้านการถามตอบ ของครูผู้สอนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ" โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนและหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสอนด้านการอภิปรายและด้านการถามตอบ และเพื่อศึกษาว่าลักษณะการใช้พฤติกรรมการสอนสองด้านนี้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จหรือไม่ กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นครูผู้สอนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จประเภทชั้นเรียน ปีการศึกษา 2520 จำนวน 21 คน โดยใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมการสอน ผลการวิจัยพบว่า ครูใช้พฤติกรรมการสอนด้านการอภิปรายโดยทั่วไปร้อยละ 62.40 และใช้พฤติกรรมการสอนด้านการถามตอบโดยทั่วไปร้อยละ 60 ซึ่งการใช้พฤติกรรมการสอนของครูทั้งสองด้านนี้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จที่มุ่งสอนให้คนคิดเป็นและใช้วิธีการสอนแบบอภิปรายเป็นหลัก

ปรีชา ตงมณี (2520) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "เปรียบเทียบการคิดของนักศึกษาผู้ใหญ่ชายกับนักศึกษาผู้ใหญ่หญิง สายสามัญ ระดับที่ 3-4 ในเขตการศึกษา 1" มีวัตถุประสงค์เพื่อหาความแตกต่างในการคิดแบบวิเคราะห์ แบบโยงความสัมพันธ์และแบบจำแนกประเภทของนักศึกษาผู้ใหญ่ชายและหญิงที่มีอายุระหว่าง 15-30 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับที่ 3 และ 4 และใหญ่ที่สนใจและ

เกี่ยวข้องกับงานการศึกษาผู้ใหญ่ทางส่งเสริมปรับปรุงการเรียนการสอนนักศึกษาผู้ใหญ่ รู้จักเลือกใช้แบบการคิดที่เหมาะสมกับการเรียนในเนื้อหาวิชาต่าง ๆ และสภาวะการณ์ในการดำรงชีวิตในค่านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ตลอดจนเป็นแนวทางแก่ครูอาจารย์ที่จะสอนให้นักศึกษาผู้ใหญ่เกิดนิสัยในการคิดแบบต่าง ๆ ได้ตามอัตราส่วนที่ต้องการและเป็นพื้นฐานในการนำทางให้นักศึกษาผู้ใหญ่เป็นคนคิดเป็น กลุ่มตัวอย่างประชากรคือ นักศึกษาผู้ใหญ่ชายและหญิง สายสามัญระดับที่ 3-4 ในเขตการศึกษา 1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ F-test ชนิด Two-Ways Analysis of Variance ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาผู้ใหญ่ชายและหญิงอายุระหว่าง 15-30 ปี เลือกใช้แบบความคิดทั้ง 3 แบบ ได้แก่ แบบวิเคราะห์ แบบโยงความสัมพันธ์ และแบบจำแนกประเภทเหมือนกัน โดยพิจารณาจากระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 95% และโดยส่วนรวมแล้วนักศึกษาผู้ใหญ่ชายและหญิงเลือกใช้แบบการคิดโยงความสัมพันธ์สูงสุด รองลงมาเป็นแบบจำแนกประเภทส่วนการคิดแบบวิเคราะห์เลือกใช้น้อยที่สุด และไม่มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มของนักศึกษาผู้ใหญ่รวมทั้งอายุ เพศ และระดับการศึกษา

สันติก บุญญาภินันท์ (2520) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจเรียนกับความวิตกกังวลในการเรียนของนักศึกษาผู้ใหญ่ ชั้นระดับ 4 เปรียบเทียบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3" มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเครื่องมือวัดความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจเรียนกับความวิตกกังวลในการเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาผู้ใหญ่ชั้นระดับ 4 จำนวน 221 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 312 คน รวมทั้งหมด 533 คน จากโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความวิตกกังวลในการเรียนสูงกว่านักศึกษาผู้ใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเพศเดียวกัน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความวิตกกังวลในการเรียนสูงกว่านักศึกษาผู้ใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งกลุ่มชายและกลุ่มหญิง แต่ไม่พบความแตกต่างระหว่างความวิตกกังวลในการเรียนของนักศึกษาผู้ใหญ่ ไม่ว่าจะจำแนกตามเพศ อาชีพ หรืออายุ นักศึกษาผู้ใหญ่มีความตั้งใจเรียนสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเพศเดียวกัน นักศึกษาผู้ใหญ่มีความตั้งใจเรียนสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งกลุ่มชายและกลุ่มหญิง และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างนักศึกษาผู้ใหญ่ด้วยกัน เมื่อจำแนกตามเพศแล้วปรากฏว่า นักศึกษาผู้ใหญ่หญิงมีความตั้งใจเรียนสูงกว่านักศึกษาผู้ใหญ่ชายอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่ไม่พบความแตกต่างระหว่างความตั้งใจเรียน

ของนักศึกษาผู้ใหญ่เมื่อจำแนกตามอาชีพหรืออายุ นอกจากนี้ยังพบว่าความวิตกกังวลในการเรียน
กับความตั้งใจเรียนของนักศึกษาผู้ใหญ่สัมพันธ์กันในทางลบอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .05

นวลเสน่ห์ วงศ์เชิดธรรม (2522) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาและความต้องการของ
นักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญในเขตกรุงเทพมหานคร" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัญหาและ
ความต้องการของนักศึกษาผู้ใหญ่ สายสามัญในเขตกรุงเทพมหานคร ปัญหาที่ศึกษาได้แก่ ปัญหาด้าน
หลักสูตร ปัญหาด้านการเรียนการสอน ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการศึกษาและความไม่สมหวังเมื่อ
เข้ามาศึกษาในโรงเรียนผู้ใหญ่ สำหรับความต้องการที่ศึกษา ได้แก่ ความต้องการด้านหลักสูตร
การเรียนการสอน ความช่วยเหลือจากโรงเรียนผู้ใหญ่และความคาดหวังหลังจากจบการศึกษาระดับ
ที่กำลังศึกษาอยู่ กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 1-5 จำนวน 558 คน การ
วิเคราะห์ข้อมูลเสนอข้อมูลเป็นร้อยละ ใช้การคำนวณค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์
ความแปรปรวน 2 แฟกเตอร์และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการทดสอบพหุคูณของ
ตันตัน ผลการวิจัยพบว่า

1. นักศึกษาผู้ใหญ่มีปัญหาโดยส่วนรวมค่อนข้างน้อย
2. นักศึกษาผู้ใหญ่มีความต้องการโดยส่วนรวมค่อนข้างมาก ซึ่งลักษณะของความต้องการ
ต่าง ๆ แยกออกได้ดังนี้

-ด้านหลักสูตร ต้องการเนื้อหาวิชาที่เป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อและนำไปใช้ในการ
ทำงานได้ สามารถเข้าใจได้รวดเร็ว

-ด้านการเรียนการสอน ต้องการให้ครูหาวิธีสอนที่เข้าใจง่าย มีอุปกรณ์ที่เหมาะสม
กับเรื่องที่สอน เอาใจใส่นักศึกษาเปิดโอกาสให้ซักถามปัญหาในชั้นเรียนได้

-ด้านการบริหาร ต้องการบริการอุปกรณ์และตำราเรียน บริการห้องสมุด แนะนำ
บริการนำคัมภีร์ไปใช้และการปฐมพยาบาล

-ด้านความคาดหวังหลังจากจบการศึกษาระดับที่กำลังศึกษาอยู่ คือ จะศึกษาในระดับ
สูงต่อไป

นิรมล จิตทักษะ (2522) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสร้างชุดการสอนรายบุคคลเรื่อง
"สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ" สำหรับการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับ 4 ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
ในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดการสอนรายบุคคลเรื่อง

"สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ" สำหรับการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับ 4 ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาผู้ใหญ่มีความรู้เรื่อง "สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ" เพิ่มขึ้นหลังจากเรียนชุดการสอนรายบุคคลนี้แล้ว

พิบูล เลิศมงคลตระกูล (2523) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับ 3-4 ในเขตการศึกษา 10" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นและความคาดหวังเกี่ยวกับการเรียนการสอนของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จในโรงเรียนระดับจังหวัด อำเภอและตำบลในเขตการศึกษา 10 ในด้านหลักสูตร ด้านตัวครู ด้านตัวนักศึกษาและด้านสื่อการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3-4 จำนวน 323 คน การวิเคราะห์ข้อมูลเสนอข้อมูลเป็นร้อยละ ใช้การคำนวณค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้การทดสอบค่าที (t-test) วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวและแบบ 2 ทาง และในกรณีที่มีความแตกต่างมีนัยสำคัญ ได้ใช้วิธีทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการทดสอบพหุคูณของดันทัน พบว่า โดยส่วนรวมนักศึกษาผู้ใหญ่ทั้ง 3 เขต ที่ตั้งสถานศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญกับความคาดหวังเกี่ยวกับการเรียนการสอน ทั้งในด้านหลักสูตร ตัวครู ตัวนักศึกษาและด้านสื่อการเรียนการสอน นักศึกษาผู้ใหญ่ในโรงเรียนระดับตำบลและอำเภอ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน แต่มีความเห็นว่าการเรียนการสอนในด้านหลักสูตร ด้านตัวครู ด้านนักศึกษาและด้านสื่อการเรียนการสอนเหมาะสมกว่าความคิดเห็นของนักศึกษาผู้ใหญ่ในโรงเรียนระดับจังหวัด นักศึกษาผู้ใหญ่มีความคาดหวังเกี่ยวกับการเรียนการสอนในด้านหลักสูตร ตัวครู ตัวนักศึกษาและด้านสื่อการเรียนการสอนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล และระหว่างระดับการศึกษา

นวลจันทร์ เพ็ญประคัมพร (2523) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับ 3 กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2523 ในจังหวัดนครสวรรค์" วัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และหาสหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างองค์ประกอบด้านเชาวน์ปัญญาทัศนคติต่อสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ภาษาไทย และสังคมศึกษา กลุ่มตัวอย่างประชากรคือ นักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 ใน

เขตจังหวัดนครสวรรค์จำนวน 143 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกองการประถมศึกษา ในเขตจังหวัดนครสวรรค์จำนวน 143 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่ามัธยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบความแตกต่างของสัดส่วน ผู้ที่ได้คะแนนเขาวนปัญญาตั้งแต่ตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ขึ้นไป ทดสอบความแตกต่างของมัธยเลขคณิต หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หุคูณ ผลการวิจัยพบว่า สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 สูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในวิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาไทย วิชาสังคมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 การทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ ภาษาไทยและสังคมศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตัวทำนายที่ดีที่สุดคือ ระดับเขาวนปัญญา สำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 ระดับเขาวนปัญญาเป็นตัวทำนายที่ดีที่สุดของสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาคณิตศาสตร์และวิชาสังคมศึกษา ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยนั้น ตัวทำนายที่ดีที่สุดคือ ระดับเขาวนปัญญาและทัศนคติต่อสภาพแวดล้อมในห้องเรียน

ปรางค์สุวรรณ อศิศา (2523) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา ผู้บริหารการศึกษาและศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับการเรียนการสอน วิชาสังคมศึกษา ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521" วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา ผู้บริหารการศึกษาและศึกษานิเทศก์วิชาสังคมศึกษา เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในเรื่องหลักสูตรสังคมศึกษา ฉบับพุทธศักราช 2521 จุดมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษา กระบวนการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน การวัดและประเมินผลเพื่อหาข้อบกพร่องและขอเสนอแนะเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น กลุ่มตัวอย่างประชากร ได้แก่ ครูสังคมศึกษาจำนวน 132 คน ผู้บริหารการศึกษาจำนวน 80 คน ในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ 20 แห่ง ในกรุงเทพมหานคร ศึกษานิเทศก์วิชาสังคมศึกษาในทงเขตการศึกษาจำนวน 40 คน ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ มัธยเลขคณิต (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (s.d.) และค่าที (t-test) พบว่า ในการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษากับผู้บริหารการศึกษา ครูสังคมศึกษากับศึกษานิเทศก์วิชาสังคมศึกษาและผู้บริหารศึกษากับศึกษานิเทศก์วิชาสังคมศึกษา เกี่ยวกับหลักสูตรสังคมศึกษา ฉบับพุทธศักราช 2521 ในด้านจุดมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษา กระบวนการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ปรากฏว่า ตัวอย่างประชากรทุกกลุ่มมีความเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อัมทิพย์ เมษกรหาวิช (2523) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสร้างคู่มือเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์สำหรับวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคเหนือ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการเรียนรู้นักศึกษาจากการเรียนโดยวิทยุคู่มือเรียน เพื่อสร้างคู่มือเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ชนิดบทเรียนสำเร็จรูป ชนิดกรณีตัวอย่างและชนิดบรรยายสำหรับวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และเพื่อหาประสิทธิภาพของคู่มือเรียนที่สร้างขึ้นตามเกณฑ์มาตรฐาน 85/85 กลุ่มตัวอย่างประชากรได้แก่นักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 3 ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคเหนือ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความรู้เพิ่มขึ้นหลังจากการเรียนคู่มือเรียนนี้แล้ว

อัจฉรา กัลยาณชาติ (2523) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "เหตุจูงใจและความต้องการของนักศึกษาผู้ใหญ่ที่เข้าศึกษาในหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ สายสามัญระดับ 4 ในเขตกรุงเทพมหานคร" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบเหตุจูงใจและความต้องการของนักศึกษาผู้ใหญ่ สายสามัญระดับที่ 4 ในเขตกรุงเทพมหานครโดยศึกษาถึงสาเหตุของการเข้าศึกษา จุดมุ่งหมายของการเข้าศึกษาและเหตุจูงใจที่ทำให้เข้าศึกษา สำหรับความต้องการที่ศึกษาได้แก่ ความต้องการทางการเงิน การเรียนการสอน ความต้องการด้านหลักสูตร ความต้องการความช่วยเหลือจากโรงเรียนผู้ใหญ่ และการปรับปรุงด้านอาคารสถานที่ กลุ่มตัวอย่างประชากรคือ นักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญระดับที่ 4 ในกรุงเทพมหานครจำนวนทั้งสิ้น 600 คน เป็นชาย 300 คน หญิง 300 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีคิดเป็นร้อยละ หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการแต่ละข้อของนักศึกษาผู้ใหญ่ โดยจำแนกเพศและหาความแตกต่างโดยใช้ Z-test ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 พบว่าเหตุจูงใจในการเข้าศึกษาของนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับที่ 4 ทั้งชายและหญิงไม่แตกต่างกันทางค่าสถิติคือ นักศึกษาผู้ใหญ่มีความต้องการหาความรู้เพิ่มเติมและนำความรู้ไปปรับปรุงงานอาชีพ ต้องการเปลี่ยนงานอาชีพและความก้าวหน้าทางการงาน ส่วนนักศึกษาที่ยังไม่ประกอบอาชีพมีความต้องการนำความรู้ที่ได้ไปศึกษาต่อ นักศึกษาผู้ใหญ่ทั้งชายและหญิงมีความต้องการสอดคล้องกันโดยส่วนรวมค่อนข้างมากเมื่อนำมาเปรียบเทียบส่วนใหญ่มิพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร ด้านการช่วยเหลือจากโรงเรียน และด้านการปรับปรุงด้านอาคารสถานที่

การวิจัยในต่างประเทศ

คาโรโซ (Dolores C. Caruso: 1980) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Characteristics of Suburban Evening High School Students" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะของนักศึกษาโรงเรียนซูเบอร์บาน ซึ่งเข้าศึกษาในโปรแกรมภาคค่ำของโรงเรียน ซึ่งคุณลักษณะนี้จะสัมพันธ์กับการแสดงออกทางการศึกษาและด้านเจตคติ ขอบเขตของการศึกษาจะรวมทั้งความรู้ ด้านพุทธิศึกษา ความสามารถในการอ่าน ส่วนในการศึกษาด้านเจตคติจะศึกษาถึงการยอมรับของนักศึกษาเกี่ยวกับสัมพันธ์กับบิดามารดาและมโนทัศน์เกี่ยวกับตนเอง ผลการวิจัยพบว่าค่าเฉลี่ยในค่านพุทธิศึกษา ความสามารถในการอ่านและคะแนนเฉลี่ยจากโรงเรียนภาคค่ำสูงกว่าค่าเฉลี่ยของโรงเรียนภาคปกติอย่างมีนัยสำคัญ การยอมรับในตนเองชี้ให้เห็นถึงสัมพันธ์กับบิดามารดา และมีมโนทัศน์ที่ดีเกี่ยวกับตนเอง ส่วนสาเหตุสำคัญที่นักศึกษาไม่เข้าศึกษาในโรงเรียนภาคกลางวัน เพราะไม่ชอบ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นผู้บริหารโรงเรียนมัธยมภาคกลางวันเห็นว่า ควรจะต้องมีการปรับปรุงเรื่องการวางแผนการศึกษาและการบริการให้ดีกว่าที่เป็นอยู่

บีเคอร์ และคาร์เคนวาลด์ (Harold W. Beder & Gordon G. Darkenwald: 1982: 42) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Difference Between Teaching Adults and Pre-Adults: Some Proposition and Finding" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความแตกต่างในการสอนผู้ใหญ่และวัยก่อนผู้ใหญ่และศึกษาถึงปัจจัยที่จะตัดสินถึงความสำคัญอันนี้ ผลการวิจัยพบว่าผู้ใหญ่จะเข้าใจได้มากเมื่อมีแรงจูงใจ ความมีเหตุผล ค่านิยม มีความเชื่อมั่นและมีทักษะ เมื่อสอนผู้ใหญ่ ครูควรเน้นถึงความสำคัญของการรับรู้ พฤติกรรมศูนย์กลางการเรียนรู้และควบคุมโครงสร้าง ความประพฤติ สรุปได้ว่าการสอนผู้ใหญ่จะแตกต่างจากการสอนเด็กและวัยรุ่น และการศึกษาผู้ใหญ่ก็แตกต่างจากการศึกษาของวัยเด็กและในวัยรุ่น คั้งนี้คือ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนการสอน การเงินและการบริการ ในการสอนผู้ใหญ่ นั้นครูจะต้องเปิดใจกว้างในการสอนและมีการเตรียมการสอนที่ต่างจากการสอนวัยเด็ก เพราะเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำมาซึ่งทฤษฎีขั้นพื้นฐานของการสอนผู้ใหญ่

จากการค้นคว้าวรรณคดีที่เกี่ยวข้องของทั้งของในประเทศและต่างประเทศดังกล่าวมาข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า เรื่องที่ทำการวิจัยมาแล้วเป็นเรื่องเกี่ยวกับ ความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนการสอน ปัญหาการเรียนการสอนทั้งในโรงเรียนภาคปกติและโรงเรียนผู้ใหญ่ การ

เปรียบเทียบการคิดของนักศึกษาผู้ใหญ่ ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจเรียนกับความวิตกกังวลในการเรียนของนักศึกษาผู้ใหญ่ การเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักศึกษาผู้ใหญ่ พฤติกรรมการสอนด้านการจูงใจและค่านิยมสัมพัทธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน พฤติกรรมด้านการเตรียมการสอนและด้านการใช้อุปกรณ์การสอน พฤติกรรมด้านการอธิบายและด้านการถามตอบของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ การสร้างชุดการสอนสำหรับการศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่ และเหตุจูงใจและความต้องการของนักศึกษาผู้ใหญ่ ความแตกต่างของการสอนเด็กและผู้ใหญ่ ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นแนวทางในการศึกษาความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาและนักศึกษาผู้ใหญ่เกี่ยวกับการเรียนการสอน หมวดวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เพื่อจะได้นำผลของการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์ต่อไป

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย